

จุดสาร รัฐธรรมนูญ

ฉบับปฏิรูป เป็นอย่างไร

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๑
ปีแรก สิงหาคม ๒๕๕๘

- เส้นทางสู่การปฏิรูปประเทศหน้าต่างแห่งโอกาส
- นักฝันเงินภาษีโปรดระวัง!

รัฐธรรมนูญของฉัน
myconstitutionThailand

คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

บอกกล่าว

การยกร่างรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว และได้นำเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๗ แล้วเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๘ ซึ่งสภาปฏิรูปแห่งชาติจะประชุมเพื่อคงมติให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญนั้น ทั้งฉบับวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๘

สำหรับจุลสารฉบับนี้ยังเป็นฉบับที่ ๑๑ ประจำปีหลัง ของเดือน สิงหาคม ๒๕๕๘ ซึ่งต้องขอภัยที่ออกล่าช้ากว่ากำหนดด้วยข้อขัดข้องหลายประการ อย่างไรก็ตามแม้จะออกล่าช้าก็มิบทความคับคั่ง นับตั้งแต่กลอนการเมืองชื่อ “มาลัย ปัญญา” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ส่วนบทความที่จะทำหน้าที่อธิบายความรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ประชาธิปไตย เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ของประเทศ เริ่มต้นด้วยบทความ เรื่อง “เส้นทางสู่การปฏิรูปประเทศ : หน้าต่างแห่งโอกาส” โดย น.พ. ชูชัย ศุภวงศ์ ต่อด้วยเรื่อง “นักฝันเงินภาษี โปรตระวัง !” โดย ศ. จรัส สุวรรณมาลา เรื่อง “มาตรการปราบโกง” โดย ศ.บรรเจิด สิงคะเนติ และเรื่อง “รัฐธรรมนูญใหม่กับการเจียรนัยสิทธิเสรีภาพ” โดย รศ. ปกรณ์ ปรียากร และเรื่อง “ประชาชนมีส่วนร่วมจริงหรือ” โดย ดร. ถิลลวดี บุรีกุล

จุลสาร “รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปเป็นอย่างไร” ฉบับหน้าคือ ฉบับที่ ๑๒
 ประจำปีแรกของเดือนกันยายน ๒๕๕๘ จะเป็นฉบับสุดท้าย หลังจากนั้น
 คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญจะมีผลงาน “สรุปลงสาระสำคัญของ
 ร่างรัฐธรรมนูญ” ว่าจะมีสาระสำคัญอย่างไร ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
 จะจัดพิมพ์ นำส่งแก่ครัวเรือนของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติควบคู่
 ไปกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ถ้าหากมีการออกเสียง
 ประชามติ

พบกันในจุลสารฉบับหน้าครับ
 คณะผู้จัดทำ

၀ မာဇိမ် ၁၃၂ ၀

- ၀ ပေဘုရားကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ခုနစ်နှစ်ခွဲကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ပေဘုရားကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ခုနစ်နှစ်ခွဲကဲ့သို့ကဲ့သို့
- ၀ ဇာနည်ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ပေဘုရားကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ခုနစ်နှစ်ခွဲကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
- ၀ မိမိကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 မိမိကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 မိမိကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
- ၀ ခုနစ်နှစ်ခွဲကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ခုနစ်နှစ်ခွဲကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
- ၀ မိမိကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 မိမိကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 မိမိကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
- ၀ ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 မိမိကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့
 ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့ကဲ့သို့

၀ မာဇိမ် ၁၃၂ ၀

เส้นทางสู่การปฏิรูปประเทศ

หน้าตาแห่งโอกาส

นพ. ชูชัย ศุภวงศ์
สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ
ประธานอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ
รองประธานกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
คนที่หก

เป็นเรื่องที่ไม่คาดคิดมาก่อนหรือเป็นเรื่องความบังเอิญที่ต้องมา
ทำการศึกษาเตรียมจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ
ปฏิรูปประเทศก่อนถึงเวลาอันควร

แต่ในทางพุทธศาสนานั้น พระท่านว่าไม่มี “ความบังเอิญ” เพราะทั้งหลาย
ทั้งปวงล้วนเป็นไปตามหลักอิทัปปัจจยตา ซึ่งเป็นกฎสูงสุดของธรรมชาติ เพราะ
“สิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงเกิด” หรือ “เพราะมีสิ่งนี้ เป็นเหตุปัจจัย สิ่งนี้จึงมี”

ดังนั้น การศึกษาเตรียมจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ จึงไม่ใช่เหตุบังเอิญ หากเป็นเพราะจากเหตุปัจจัย
ที่ว่าหมวดปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมนั้น ถูกตัดทอน
ลงจากเดิมที่มีเนื้อหาสาระการปฏิรูป ๑๕ มาตรา ในร่างรัฐธรรมนูญเหลือเพียง
๔ มาตรา อันที่จริงมีคำขอแก้ไขให้เหลือเพียง ๑ มาตรา ที่บัญญัติเฉพาะหัวข้อ
การปฏิรูปและกลไกที่จะมาทำการปฏิรูป

หากเป็นเช่นนั้น คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญคงไม่สามารถ ยืนยันต่อเพื่อนสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ได้ว่าจะเกิดการปฏิรูปใน บ้านเมืองนี้ ที่สำคัญคือเราเรียกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า ฉบับปฏิรูป แต่มอง กลับไม่เห็นทิศทางและสาระของการปฏิรูป

ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ ในช่วงเกือบหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาการ เคลื่อนไหวเรียกร้องของพลเมืองกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องการเห็นการปฏิรูป ต้องการ เห็นการเปลี่ยนแปลงใหญ่ของชาติบ้านเมือง ทั้ง ๆ ที่มีความเชื่อ ความคิดเห็น ทิศทางเมืองต่างกัน จะกลายเป็นเรื่องสูญเปล่า

สมาชิก สปช. รู้สึกชื่นชมและประทับใจเมื่อประธานสภาปฏิรูป ศ.เทียนฉาย กิระนันท์ ได้ตอบคำถามที่คม ชัด และลึก เมื่อถูกนายสุทธิชัย หยุ่น ถามบนเวทีเปลี่ยนประเทศไทยกับ สปช. เมื่อ ๑๓ สิงหาคม ที่ผ่านมา ความตอนหนึ่งมีว่า “สมาชิกรู้ว่า เราฉีกไปส่งคำร้องไปที่โบ” ท่านประธานเทียนฉาย ตอบอย่างเข้าใจและสร้างสรรค์ ท่านจึงพูดต่อว่า “ผู้บริหารรัฐธาธิปไตย มีชุด ข้อมูล ชุดความเห็น ชุดหนึ่ง สปช. มีอีกชุดหนึ่ง ความไม่เข้าใจกันจึงมีแต่ได้รับ ทำความเข้าใจ”

เช่นเดียวกันกับในคำขอแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญบางคำขอต้องการให้ บัญญัติการปฏิรูปเหลือเพียงหนึ่งมาตราในหมวดปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำา ที่เดิมบัญญัติไว้ถึง ๑๕ มาตรา เพราะมีข้อมูลคนละชุด กับคณะกรรมาธิการ ยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งล้วนมีเหตุผลความจำเป็นอย่างสมเหตุสมผลทั้งสิ้น ฝ่ายหนึ่งมองว่า หากไปกำหนดว่าการปฏิรูปบางด้านจะต้องเร่งรัดดำเนินการ ภายในหนึ่งปี เกรงว่าจะทำให้ฝ่ายที่ยังไม่เห็นความจำเป็นของการปฏิรูปด้าน นั้น ๆ ไม่พอใจ รวมทั้งการปฏิรูปบางด้านอาจจุดชนวนให้เกิดความแตกแยก ในบ้านเมืองต่อไปได้ นอกจากนี้ การกำหนดให้เกิดองค์กร หน่วยงานอีก จำนวนมากเพื่อมาทำหน้าที่ปฏิรูป จะนำไปสู่ภาระงบประมาณของรัฐบาล หน้าที่จะมารับช่วงต่อ ทั้งหมดที่ให้เหตุผลประกอบคำขอแก้ไข มีความจริงอยู่

ไม่น้อย การเจรจาจึงเกิดขึ้นเพื่อความเข้าใจร่วมกัน ในเอกสารหรือตำราว่าด้วยการเจรจาต่อรอง ไม่มีเอกสารหรือตำราใดที่ไม่กล่าวอ้างถึงอดีตประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี ที่ได้เคยกล่าวไว้ว่า “จงอย่าเจรจาด้วยความกลัว แต่จงอย่ากลัวที่จะเจรจา (Let us never negotiate out of fear. But let us never fear to negotiate) John F. Kennedy”

เมื่อชุดข้อมูลคนละชุด การเจรจาสร้างความเข้าใจจึงเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน รับฟังชุดข้อมูล ชุดความเห็นที่แตกต่างกันในที่สุดได้ข้อยุติที่น่าพอใจแม้เหลือ ๔ มาตราในร่างรัฐธรรมนูญ แต่เห็นเป้าหมาย ทิศทาง และสาระการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ครบถ้วน อีกทั้งได้เพิ่มประเด็นการปฏิรูปจากเดิม ๑๕ ด้าน เป็น ๑๗ ด้าน โดยได้เพิ่มการปฏิรูปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบและปฏิรูปด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ตามข้อเสนอของประธานกรรมาธิการปฏิรูปทั้ง ๒ ชุด (ประมนต์ สุธีวงศ์ สารี อ่องสมหวัง)

บทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญ ๔ มาตรา คือ ๔ กลุ่มการปฏิรูป ๑๗ ด้านปฏิรูป ได้แก่ (ดูในภาคผนวก เอกสารประกอบหมายเลข ๑)

๑. การเมือง การปกครอง และกระบวนการยุติธรรม
๒. สังคมและวัฒนธรรม
๓. เศรษฐกิจ
๔. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

แม้กระนั้นก็ตาม จาก ๔ มาตรา จำนวน ๑๗ ประเด็นปฏิรูป คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญยังได้เขียนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับที่กเจตนากรณีในการปฏิรูป ๑๗ ด้าน เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น แต่เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิรูป ประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อูวรรณโณ และรองประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ คนที่หก นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ ได้ขอหารือในที่ประชุมวิปของ

สพข. ที่ประกอบด้วยประธานกรรมการปฏิรูปของ สพข. ๑๘ คณะ จึงได้ข้อสรุปว่า ให้จัดตั้งกลไกมาทำการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ โดยประกาศของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ (ดูในภาคผนวก เอกสารประกอบหมายเลข ๒) จึงได้ถือกำเนิด โดยมีองค์ประกอบจากกรรมการยกร่างฯ ๘ คน (กรรมการยกร่างฯ ๘ คน ในจำนวนนี้เป็นสมาชิก สพข. ๗ คน) จากผู้แทนกรรมการปฏิรูป ๑๘ คณะ จำนวน ๑๘ คน ทั้งนี้เพื่อความมั่นใจว่า การปฏิรูปที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ สพข. คณะอนุกรรมการศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ ได้ประชุมร่วมกัน ๑๑ ครั้ง จึงได้เอกสารศึกษาเตรียมการในรูปแบบร่างพระราชบัญญัติฯ ดังที่ปรากฏ (ดูในภาคผนวก เอกสารประกอบหมายเลข ๓) โดยที่ก่อนหน้านี้คณะอนุกรรมการพิจารณากรอบการจัดทำรัฐธรรมนูญ คณะที่ ๔ ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ทำงานร่วมกันกับคณะกรรมการปฏิรูป ๑๘ คณะมาเป็นเวลา ๔ - ๕ เดือน เพื่อบัญญัติปฏิรูปด้านต่าง ๆ ใน ๑๕ มาตรา ของหมวดปฏิรูปฯ ดังที่ทราบกันแล้ว

สำหรับโครงสร้างของการปฏิรูปตามเอกสารศึกษาเตรียมการฯ ได้แบ่งออกเป็น ๔ หมวด ดังนี้

หมวด ๑ การเมืองการปกครองและกระบวนการยุติธรรม

ส่วนที่ ๑ การปฏิรูปด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ส่วนที่ ๒ การปฏิรูปด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ส่วนที่ ๓ การปฏิรูปด้านการบริหารท้องถิ่น

ส่วนที่ ๔ การปฏิรูปด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ

ประพฤติมิชอบ

ส่วนที่ ๕ การปฏิรูปด้านการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชน

หมวด ๒ สังคมและวัฒนธรรม

ส่วนที่ ๑ การปฏิรูปด้านการศึกษา

ส่วนที่ ๒ การปฏิรูปด้านสาธารณสุข

ส่วนที่ ๓ การปฏิรูปด้านสังคม

ส่วนที่ ๔ การปฏิรูปด้านศิลปวัฒนธรรมและศาสนา

ส่วนที่ ๕ การปฏิรูปด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

ส่วนที่ ๖ การปฏิรูปด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ส่วนที่ ๗ การปฏิรูปด้านแรงงาน

ส่วนที่ ๘ การปฏิรูปด้านการกีฬา

หมวด ๓ เศรษฐกิจ

ส่วนที่ ๑ การปฏิรูปด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ส่วนที่ ๒ การปฏิรูปด้านการจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็น

ธรรมทางเศรษฐกิจ

ส่วนที่ ๓ การปฏิรูปด้านวินัยและเสถียรภาพการเงินการคลังของประเทศ

หมวด ๔ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี

ส่วนที่ ๑ การปฏิรูปด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อมและการผังเมือง

ส่วนที่ ๒ การปฏิรูปด้านพลังงาน

ส่วนที่ ๓ การปฏิรูปด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

เมื่อได้ทำการศึกษาเตรียมการจัดทำในรูปแบบของร่างพระราชบัญญัติ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูปประเทศแล้ว จึงได้นำเสนอต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ
เมื่อวันอังคารที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๘ ปรากฏว่ามีสมาชิก ๒๐ คน อภิปราย

แสดงความเห็นเพิ่มเติม ตั้งข้อสังเกต โดยไม่มีการลงมติ เพราะอยู่เป็น กระบวนการศึกษาเตรียมการ จึงได้รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อสังเกตของ สมาชิกเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาคำเนินการต่อไป

สปช. และ กมธ. ยกร่างรัฐธรรมนูญ : ร่วมกันสร้างเครื่องมือในการ ปฏิรูป

อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการสะสม องค์ความรู้ต่าง ๆ เอาไว้สมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากคณะกรรมการ สมัชชาปฏิรูปที่มีศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี เป็นประธานและ คณะกรรมการปฏิรูป ที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน รวมทั้ง จาก ข้อเรียกร้องของพลเมืองกลุ่มต่าง ๆ เมื่อมีการจัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติขึ้น จึงได้รวบรวมองค์ความรู้เหล่านี้มาต่อยอด มาศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม รวมทั้ง สร้างขึ้นใหม่จนครบถ้วนรอบด้านมากยิ่งขึ้น ในบางด้านการปฏิรูป มุ่งองค์ ความรู้มากพอที่สามารถสังเคราะห์เป็นเครื่องมือในการปฏิรูปด้านนั้นได้เลย โดยไม่ต้องรอรัฐบาลใหม่

สรุปผลงานร่วมกันของ สปช. และคณะกรรมการยกร่าง รธน. มีดังนี้

๑. บทบัญญัติ ๔ มาตรา (มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ และมาตรา ๒๖๗) หมวดปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำฯ ในร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับปฏิรูป ประกอบด้วยสาระการปฏิรูป ๑๗ ด้าน

๒. บันทึกเจตนารมณ์ ตามข้อ ๑

๓. เอกสารศึกษาเตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ

๔. เอกสารบันทึกการประชุมของ สปช. เมื่อวันอังคารที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๘ สรุปข้อคิดเห็นและข้อสังเกตของสมาชิก สปช. ที่มีต่อเอกสารศึกษา เตรียมการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูป ประเทศ

มันใจได้อย่างไรว่าเกิดการปฏิรูปได้จริงตามบทบัญญัติ ?

ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปนี้ ได้กำหนดให้เกิดความรับผิดชอบต่อการปฏิรูปแตกต่างจากรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ผ่านมา ดังนี้

มาตรา ๒๕๗ บทบัญญัติในภาคนี้ก่อให้เกิดความรับผิดชอบแก่รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน และประชาชนที่ต้องจัดให้มีการปฏิรูปและการสร้างความปรองดองตามหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการนั้น ให้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองของคณะกรรมการยุทธศาสตร์และการปรองดองแห่งชาติ และข้อเสนอการปฏิรูปของสภาปฏิรูปแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ดังนั้น เมื่อกำหนดให้เป็นความรับผิดชอบ จึงก่อให้เกิดหน้าที่ หากละเลยหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ สามารถที่จะที่ดำเนินการตามกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมได้

บันทึกเจตนารมณ์ : รัฐธรรมนูญฉบับขยายความ

บันทึกเจตนารมณ์ได้เคยจัดทำขึ้นสำหรับในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ไม่สามารถทำคู่ขนานร่วมกันกับกระบวนการร่างในแต่ละมาตรา อีกทั้งยังไม่สามารถทำให้แล้วเสร็จพร้อมกับร่างรัฐธรรมนูญ สำหรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปนี้ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดทำบันทึกเจตนารมณ์ โดยได้จัดตั้งกลไกจัดทำบันทึกเจตนารมณ์ และจดหมายเหตุ ตั้งแต่เริ่มต้นการร่างรัฐธรรมนูญ และจัดทำจนแล้วเสร็จพร้อมกันกับร่างรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ยังเป็นครั้งแรก

ที่ได้บัญญัติให้บันทึกเจตนารมณืมีผลในการจัดทำและในการวินิจฉัยเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ ตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง ดังนี้

“...ให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญจัดส่งเจตนารมณืของรัฐธรรมนูญไปพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งด้วย และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และศาล ใช้เจตนารมณืดังกล่าวในการจัดทำและในการวินิจฉัยเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัตินั้น

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิชาการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยในคณะกรรมการวิชาการวิสามัญนั้นต้องประกอบด้วยบุคคลซึ่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญกำหนดไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งร่วมเป็นกรรมการด้วย”

เส้นทางสู่การปฏิรูปประเทศ : หน้าที่ต่างแห่งโอกาส เจื่อนใจและ
ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

การปฏิรูปครั้งแรกในแผ่นดินสยาม สมัยล้นเกล้ารัชกาลที่ ๕ ในครั้งนั้น
เกิดจากวิสัยทัศน์ของผู้นำชาติ หากครั้งนี้สามารถปฏิรูปได้สำเร็จน่าจะเกิดจาก
ปัจจัยที่สำคัญ ๕ ประการด้วยกัน คือ

ประการแรก ในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการสะสมองค์ความรู้
การปฏิรูปด้านต่าง ๆ และทาง สปช. ได้นำมาต่อยอด พัฒนาและสร้างความรู้เพิ่ม
อย่างครบถ้วนและรอบด้านมากขึ้น

ประการที่สอง ทาง สปช. ได้นำความรู้มาสังเคราะห์จนได้เครื่องมือ
การปฏิรูปด้านต่าง ๆ ซึ่งในบางด้านมีความพร้อมที่จะดำเนินการปฏิรูปไปได้
โดยไม่ต้องรอรัฐบาลหน้า

ประการที่สาม ที่ผ่านมามีพลเมืองหลายล้านคนทั่วประเทศมีความตื่นตัว
ถึงขนาด เพราะแม้ว่าความคิดเห็นทางการเมืองต่างกัน แต่ต้องการเห็นการปฏิรูป
ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของชาติบ้านเมืองเช่นเดียวกัน

ประการที่สี่ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ได้กำหนดให้มีสมาชิก
พลเมืองเป็นเวทีสาธารณะในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้พลเมืองมา
ปรึกษาหารือร่วมกันในการพัฒนาหรือปฏิรูปในระดับพื้นที่หรือระดับชาติ โดย
การสนับสนุนขององค์กรบริหารท้องถิ่น จะทำให้อัตราเร่งของการพัฒนาหรือ
การปฏิรูปดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประการสุดท้าย การกำหนดให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อการ
ปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ที่จะเป็นหลักประกันในการปฏิรูปเพื่อลด
ความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมและปรองดองเพราะได้บัญญัติให้หน้าที่
ในการทำข้อเสนอการปฏิรูปของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ รวมทั้งแผนการ
และยุทธศาสตร์การปฏิรูปของทุกภาคส่วนมาบูรณาการ

อย่างไรก็ตามคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน (มาตรา ๒๖๑) เป็นกลไกที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปและการปรองดอง เน้นงานหลักและมีหน้าที่พิเศษในสถานการณ์พิเศษ และให้คงสภาพอยู่เพียงช่วงเวลาห้าปี (มาตรา ๒๘๐)

ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวแล้วข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าหน้าตาต่างแห่งโอกาสได้เปิดแล้ว หากพลเมืองไทยจากฐานล่างและทุกภาคส่วนในสังคมร่วมกันอย่างเข้มแข็ง เราจะสามารถปฏิรูปแผ่นดินสยามให้น่าอยู่น่าอาศัยที่สุดแห่งหนึ่งบนโลกใบนี้ได้ในอนาคตอันใกล้

#####

นักฟันเงินภาษี โปรดระวัง !

ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา
กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีประเด็นด้านการคลังและงบประมาณที่น่าสนใจ ดังนี้

□ ทำให้ระบบภาษีเป็นธรรม และป้องกันการหนีภาษี

- กำหนดให้มีการขยายฐานภาษี และจัดเก็บภาษีให้ครอบคลุม (ร่างฯ มาตรา ๑๙๐)

- กำหนดให้ประชาชนต้องแสดงรายได้ต่อหน่วยจัดเก็บภาษีไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ ด้านวินัยและเสถียรภาพการเงินการคลังของประเทศ

- กำหนดให้ผู้เข้าสู่ตำแหน่งและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเงินหรือตำแหน่งในองค์กรตรวจสอบภาครัฐและตำแหน่งระดับสูงในหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ เสียภาษีให้ถูกต้อง โดยต้องแสดงสำเนาแบบแสดงรายการเสียภาษีย้อนหลัง ๓ ปี (ร่างฯ มาตรา ๗๕ (๑) มาตรา ๑๐๗ (๔) มาตรา ๑๒๐ (๕) และมาตรา ๑๖๖ วรรคสอง)

□ ป้องกันการฉวยโอกาสผันเงินภาษี และเงินรายได้แผ่นดินอื่นออกไปใช้นอกระบบงบประมาณ เพื่อประโยชน์ของหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใด หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด

- ยุติการใช้วิธีจัดเก็บภาษีหรือจัดสรรเงินภาษีอากรให้แก่หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดเป็นการเฉพาะ (ร่างฯ มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่)

- ควบคุมการอนุญาตให้หน่วยงานของรัฐนำเงินรายได้แผ่นดินไปใช้จ่ายโดยไม่นำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ให้อยู่ภายในขอบเขตที่จำกัด เท่าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อวินัยหรือเสถียรภาพทางการเงินการคลังของรัฐ อีกทั้งไม่ทำให้การบริหารการเงินการคลังขาดประสิทธิภาพ (ร่างฯ มาตรา ๑๕๔)

□ ป้องกันการใช้นโยบายประชานิยมสุดขั้ว สร้างภาระหนี้ย่ำแย่ไร้วินัย ใช้จ่ายเงินงบประมาณไม่คุ้มค่าคอร์รัปชั่นเงินของประชาชน และนำพาประเทศไปสู่การล่มสลายทางการเงินการคลัง

- กำหนดให้รัฐต้องดำเนินนโยบายการเงินการคลังและงบประมาณภาครัฐให้เป็นไปตามหลักการรักษาวินัยและความยั่งยืนทางการคลัง และให้มีมาตรการป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจในระยะยาว (ร่างฯ มาตรา ๘๘)

- กำหนดให้การดำเนินนโยบายหรือโครงการใด ๆ ของรัฐต้องมีการวิเคราะห์ภาระงบประมาณและภาระทางการคลังและผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว อีกทั้งต้องระบุจำนวนและแหล่งที่มาของเงินสำหรับใช้จ่ายในนโยบายหรือโครงการดังกล่าวด้วย (ร่างฯ มาตรา ๑๘๙)

- กำหนดให้การก่อหนี้ผูกพันและการใช้เงินแผ่นดิน ต้องทำเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี ซึ่งต้องแสดงทั้งประมาณการรายรับและงบประมาณรายจ่ายไว้ให้ชัดเจน หรือที่เรียกว่า “งบประมาณสองขา” (consolidated budget) เพื่อป้องกันมิให้หน่วยงานของรัฐใช้จ่ายเงิน และก่อหนี้ผูกพันเกินขอบเขตงบประมาณประจำปีที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา (ร่างฯ มาตรา ๑๙๑)

ขจัดช่องทางการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากงบประมาณแผ่นดินของนักการเมือง

ป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) แปรญัตติตัดหรือปรับลดงบประมาณ ในลักษณะที่มีผลประโยชน์แอบแฝง หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ โดย ส.ส. ยังคงสามารถแปรญัตติตัดหรือปรับลดงบประมาณได้ แต่ไม่สามารถนำ “งบแปรญัตติ” ไปจัดสรรหรือใช้จ่ายเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบได้อีกต่อไป (ร่างฯ มาตรา ๑๙๒ วรรคห้า)

ยับยั้งการก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐให้ทันต่อเหตุการณ์

ในกรณีที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐคนใดกระทำการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐเกิดขึ้น ก็ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสามารถทำการไต่สวนข้อเท็จจริงและยื่นฟ้องศาลปกครอง แผนกคดีวินัยการเงินการคลังและงบประมาณ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอน หรือระงับการกระทำที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐนั้นได้ทันที ไม่ปล่อยให้เกิดความเสียหายบานปลาย เหมือนดังเช่นกรณีที่เคยเกิดขึ้นในอดีต (ร่างฯ มาตรา ๑๙๕)

มาตรการปราบโกง

ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ
กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

ตามร่างรัฐธรรมนูญได้บัญญัติประเด็นที่เกี่ยวกับ “การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ” เพิ่มขึ้นใหม่จากรัฐธรรมนูญที่ผ่าน ๆ มา โดยกำหนดให้มีมาตรการ กลไก กระบวนการ และองค์กร ดังต่อไปนี้

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๑ ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ในการป้องกัน ปกป้อง และต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามมาตรา ๒๘ (๕)

๑.๒ สิทธิร้องขอข้อมูลรวมทั้งติดตามตรวจสอบ เพื่อประโยชน์แห่งการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามมาตรา ๗๑

๑.๓ องค์กรบริหารท้องถิ่นมีหน้าที่ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอย่างน้อยต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และรายงานงบการเงิน และสถานะทางการคลังท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ ตามมาตรา ๒๐๓ วรรคสอง

๒. แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

๒.๑ รัฐต้องจัดระบบการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารงานของรัฐอย่างอื่น ให้มีกลไกป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ตามมาตรา ๘๑ (๔)

๒.๒ มีกลไกป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและประชาชนในระยะยาว และมีกลไกตรวจสอบและเปิดเผยการใช้จ่ายเงินของรัฐที่มีประสิทธิภาพ ตามมาตรา ๘๘

๓. การกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคล

๓.๑ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครเข้ารับการสรรหาเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกประเภทและทุกระดับ รวมทั้งผู้เข้ารับการสรรหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิรัฐ ต้องแสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลา ๓ ปี และให้มีการดำเนินการอื่นต่อไป ตามมาตรา ๗๕ มาตรา ๑๐๗ และมาตรา ๑๒๐ (๕)

๓.๒ บุคคลซึ่งเคยต้องคำพิพากษาหรือมีคำสั่งที่ขบถด้วยกฎหมายว่าด้วยกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ถือว่ามีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๐๘ (๘) มาตรา ๑๖๖ (๔) หรือเคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตหน้าที่ ตามมาตรา ๑๐๘ (๑๕) มาตรา ๑๒๑ (๔)

๓.๓ สมาชิกภาพของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ไม่ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๑๓ (๕) หรือความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดตามมาตรา ๑๗๕ (๓)

๔. กลไกตรวจสอบของสภาและความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา

๔.๑ ในระหว่างสมัยประชุม การจับ การคุมขัง หรือการออกหมายเรียกตัว ไปทำการตรวจสอบในฐานะที่เป็นสมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ตามมาตรา ๑๓๖ วรรคหนึ่ง หรือจะพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่เป็นการพิจารณาคดีในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ตามมาตรา ๑๓๖ วรรคสอง

๔.๒ ให้สมาชิกฝ่ายค้านเป็นประธานกรรมาธิการสามัญที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และทำหน้าที่กำกับติดตามเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ ตามมาตรา ๑๓๘ วรรคสอง

๕. การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการพิจารณาพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี

๕.๑ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ก่อให้เกิดการใช้จ่ายเงินแผ่นดินอันวิญญูชนพึงเห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐอย่างร้ายแรง อาจให้มีการไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง แผนกคดีวินัยการคลังและงบประมาณได้ ตามมาตรา ๑๙๕

๕.๒ บัญชีการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ และเอกสารที่เกี่ยวข้องของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส.ส. และ ส.ว. ให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็ว ตามมาตรา ๒๓๒ วรรคสาม

๕.๓ ในกรณีที่มีการแปรพฤติในทางลดหรือตัดทอนรายการหรือจำนวนในรายการใด จำนวนรายจ่ายที่ลดหรือตัดทอนนั้น จะนำไปจัดสรรสำหรับรายการ กิจกรรม แผนงาน หรือโครงการใด ไม่ว่าจะมียู่แล้วหรือที่ตั้งขึ้นใหม่ มิได้ ตามมาตรา ๑๙๒ วรรคห้า

๖. ศาลและองค์ตรวจสอบการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๖.๑ ให้มีแผนกคดีวินัยการคลังและงบประมาณในศาลปกครอง ตามมาตรา ๒๒๙

๖.๒ ให้มีแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐในศาลอาญา และภายใน ๔ ปี ให้มีการประเมินว่าควรยกฐานะเป็นศาลชำนาญพิเศษตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่ ตามมาตรา ๒๘๒ (๖)

๖.๓ ให้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหาร ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๕๔ และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตามมาตรา ๒๘๒ (๓) (ง)

๖.๔ ได้มีการปรับปรุงคุณสมบัติ คณะกรรมการสรรหาและอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔ รวมทั้งกำหนดให้มีการประเมินคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย

กล่าวโดยสรุป ร่างรัฐธรรมนูญได้เพิ่มมาตรการ กลไก กระบวนการ และองค์กร เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของสังคมและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ที่ต้องการให้มีมาตรการและกลไกในการจัด ปัญหาการทุจริตและประพฤติชอบในวงราชการให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทย

#####

รัฐธรรมนูญใหม่ กับการเจียรนัยสิทธิเสรีภาพ

รองศาสตราจารย์ปกรณ์ ปรียากร
กรรมการธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพิ่มพลังอำนาจประชาชนในการบังคับวิถีประชาธิปไตย โดยมีเจตนารมณ์ให้ประชาชน คือ ฐานพลังที่แท้จริงของการสร้างสรรค์สร้างการเมืองไทย เป็นผลให้การใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ได้แก่ “การเสริมสร้าง คุ่มครอง และพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชน” ทั้งนี้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ

วิถีการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดิน มีรากฐานยั่งยืนจากระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายใต้หลักการที่ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยที่ปวงชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครอง โดยที่ปวงชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน”

การร่างรัฐธรรมนูญจึงให้ความสำคัญต่อ “การเจียรนัยสิทธิเสรีภาพของประชาชน” ที่เริ่มจากการเดินตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้รังสรรค์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระองค์ทรงสร้างแบบอย่างของยกระดับประชาชนให้มีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างกล้าแข็งได้

๑. การเจียรนัยพลังประชาชนให้มีคุณค่าเสมือนเพชรเม็ดงามที่มีเหลี่ยมคมหลากหลายมิติและแวววาว เริ่มด้วย “สิทธิขั้นพื้นฐานसानโยงกับสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมือง” ทำให้บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ด้วยการรับรองสิทธิตามที่กฎหมาย หรือใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติ ในการนี้ชายและหญิงมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ เพศสภาพ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

๒. ฐานพลังแห่งสิทธิเสรีภาพเริ่มจากการเจียรนัยสิทธิครอบครัว ค้ำครองมารดา พัฒนาเด็ก เยาวชน สตรี และคุ้มครองผู้สูงอายุ ตามด้วยการให้โอกาสทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล ความเป็นอยู่ส่วนตัวบุคคล ให้ได้รับหลักประกัน ด้านสิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ การสื่อสารถึงกัน เสรีภาพ บริบูรณ์ในการนับถือศาสนา การแสดงและเผยแพร่ความคิดเห็น ทั้งนี้ยังครอบคลุมถึงบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยอันที่จะมีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่รัฐจัดให้ เพื่อเอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

๓. ในการเจียรนัยสิทธิของสื่อมวลชนในฐานะพลังของการสร้างสติทางสังคม ให้ได้รับการคุ้มครองทั้งสิทธิในการประกอบวิชาชีพกับมีเสรีภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยปราศจากการครอบงำจากรัฐและบุคคลผู้เป็นเจ้าของสื่อปลอดภัยจากการครองสิทธิข้ามสื่อ

การกระทำไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าของกิจการ ที่อาจเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข้อมูลข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของสื่อ ถือเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ เพราะมีกลไกองค์การวิชาชีพสื่อมวลชนในการควบคุมกันเองในด้านจริยธรรม ขณะเดียวกันการพัฒนารูปแบบและระบบความเป็นธรรมของการจัดสรรคลื่นความถี่อีกด้วย

๔. การเพิ่มพูนพลังปัญญาด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานในการศึกษาและสาธารณสุขด้วยสวัสดิการของรัฐ นำไปสู่การพัฒนาทุนมนุษย์และคุณภาพชีวิตที่มีสิทธิเข้าถึงและได้รับบริการสาธารณสุข ข้อมูลหรือข่าวสารของรัฐ ที่จัดให้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย ทันสมัย ทัวถึง และเท่าเทียมกัน อันจะเอื้อต่อการรวมตัวกันเชิงสังคม เศรษฐกิจ การเมืองได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งมีเสรีภาพในอาชีพ วิชาชีพ วิชาการ การประกอบกิจการ การจ้างงานการรวมกลุ่มเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร พรรคการเมือง

ขณะเดียวกันให้มีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครอง มีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิด กับมีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระซึ่งมีใช่หน่วยงานของรัฐให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคอีกด้วย

๕. หลักประกันสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ คุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนก่อนการดำเนินโครงการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ต้องกระทำโดยอิสระ เป็นกลาง และตามหลักวิชาการ ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน

ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะในแต่ละเรื่อง มีหน้าที่ต้องดำเนินการให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

๖. อภิสิทธิ์ของการเจียรนัยคือเปิดมุมกว้างแก่บุคคล “ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นมีสิทธิร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายด้าน สิทธิ เสรีภาพของบุคคล และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ” ทั้งนี้ในการพิจารณา ร่างกฎหมาย สมาชิกแทนราษฎรและวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอ ร่างกฎหมาย ร่วมชี้แจงหลักการของร่างกฎหมาย และในชั้นการพิจารณาร่าง กฎหมายของคณะกรรมการวิสามัญหรือคณะกรรมการร่วมจะต้อง ประกอบด้วยผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่ง ในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย

นอกจากนั้น ยังเปิดมุมกว้างให้ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจโดย การออกเสียงประชามติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และเรื่องนี้อาจกระทบ ถึงประโยชน์ได้เสียของชาติหรือประชาชนด้วย

๗. ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประชาชนมีสิทธิร้องขอข้อมูลรวมทั้งติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานหรือ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และ เจ้าหน้าที่ของรัฐ การใช้จ่ายเงินแผ่นดินหรือการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ การรับบริจาคและการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในทุกระดับ การใช้จ่ายเงินของบุคคลที่มีธุรกรรมกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าจะมีส่วนร่วมในการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ โดยร้องขอให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐที่ควบคุม กำกับ หรือรับจดทะเบียนนิติบุคคล ดังกล่าวเป็นผู้ดำเนินการ

ในการนี้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิ เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่ง อื่น หรือตัดสิทธิทางการเมืองหรือสิทธิในการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ โดย อย่างน้อยต้องกำหนดให้คำร้องขอต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้นั้น กระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจนด้วย

ประชาชนมีส่วนร่วมจริงหรือ ?

ดร. ถวิลวดี บุรีกุล

กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

กลไกขับเคลื่อนประชาธิปไตยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นการกระจายโอกาส กระจายอำนาจในการบริหารจัดการชุมชน พื้นที่ ท้องถิ่น และประเทศ ทำให้เกิดการกำหนดและยอมรับกติกาและบริหารจัดการสังคมร่วมกัน เป็นการที่ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย ผู้เกี่ยวข้อง ผู้สนใจได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้แสดงความคิดเห็นและความห่วงกังวล ได้ร่วมคิด ปรัชษาหารือ ตัดสินใจ รับผล และร่วมติดตามตรวจสอบในการตัดสินใจเรื่องที่มีผลกระทบต่อพวกเขา เป็นกระบวนการสื่อสาร ๒ ทาง เป็นการแก้ปัญหา การเข้ามาร่วมมือกันด้วยการมีเป้าหมาย คือ เพื่อบรรลุการตัดสินใจที่ดีกว่าหรือยอมรับกันได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการส่งเสริมการตัดสินใจที่ยั่งยืน ทั้งนี้ วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายวิธี อาจเป็นการประชุมสาธารณะ การสำรวจความคิดเห็น (Surveys) การจัดนิทรรศการ การประชุมปฏิบัติการ การสำรวจความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์ทางออก การมีคณะกรรมการที่ปรึกษาภาคพลเมืองและรูปแบบอื่น ๆ

ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยบัญญัติไว้ในหลายมาตรา และเป็นสิทธิที่พึงมีของประชาชนทุกคน ตลอดจนมีการกำหนดไว้เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่รัฐต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญในร่างรัฐธรรมนูญ

ในร่างรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดให้ประชาชนชาวไทยมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะมากมายตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารไปจนถึงการติดตามตรวจสอบ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดิน

ก. สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑. รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

* บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของรัฐ (มาตรา ๖๑)

* ได้รับข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผลจากรัฐก่อนอนุญาตหรือดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพ ชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่น ที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชน (มาตรา ๖๒)

๒. เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ (มาตรา ๖๒)

* บุคคลมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติราชการทาง การปกครองอันมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของตน

๓. การแสดงความคิดเห็น

* แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมการรับฟังความคิดเห็นที่รัฐจัดขึ้นอย่างทั่วถึง ก่อนดำเนินการในเรื่องการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การผังเมือง การกำหนดเขตใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อสำรวจความคิดเห็นนำไปประกอบการพิจารณา

๔. ร่วมจัดการและได้ประโยชน์

โดยประชาชนร่วมกับรัฐและชุมชน

* มีสิทธิปกป้องฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาอันดีงามของชุมชน ท้องถิ่นและของชาติ (มาตรา ๖๓)

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของประชาชน มีดังนี้

* มีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๖๓)

* ร่วมกันพัฒนาด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน (มาตรา ๖๓)

* ได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลาย
ทางชีวภาพอย่างเป็นธรรม (มาตรา ๖๔)

* คุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อดำรงชีวิต
อยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ดี (มาตรา ๖๔)

ทั้งนี้ร่างรัฐธรรมนูญได้เพิ่มกลไกป้องกันสิทธิมนุษยชนให้เกิด
ประสิทธิภาพ และป้องกันมิให้ โนบาย หรือกิจกรรมด้านการพัฒนา ก่อให้เกิด
ผลกระทบต่อเนื่อง เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมมากขึ้น
โดยให้มีการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพ (Environment
Health Impact Assessment : EHIA) และสอดคล้องกับการประเมินสิ่งแวดล้อม
ในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic environmental assessment (SEA)) (มาตรา ๖๔)

ด้วยเหตุนี้ ร่างรัฐธรรมนูญ จึงกำหนดให้

* การดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน และประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (เป็นผู้ที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ) ก่อน

๖. ร่วมฟ้องรัฐหรือองค์กรของรัฐ

ประชาชนและชุมชนมีสิทธิที่จะฟ้องรัฐหรือองค์กรของรัฐ ในกรณีได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อรับรองสิทธิของประชาชนให้สอดคล้องกับหลักการป้องกันไว้ล่วงหน้า (Precautionary Principle)

ข. การมีส่วนร่วมทางการเมือง (มาตรา ๖๕, ๖๖, ๖๗, ๖๘)

รัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะ

* ประชาชนมีสิทธิในการรับรู้ และแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะทั้งระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น (มาตรา ๖๕)

* มีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างกฎหมาย กฎ และโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่โดยปกติสุข คุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพ (ทั้งนี้ องค์กรของรัฐต้องดำเนินการประชาชนได้แสดงความคิดเห็น)

๒. การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

* ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน มีสิทธิเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายในด้านสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐต่อรัฐสภา (มาตรา ๖๖)

* เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายในการจัดทำรัฐธรรมนูญจึงให้ประชาชนได้รับการสนับสนุนและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายจากองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง

* ในการพิจารณาร่างกฎหมายที่ประชาชนเสนอเข้ามานี้ ในสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของผู้เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย ชี้แจงหลักการของร่างกฎหมายและคณะกรรมการวิสามัญหรือคณะกรรมการร่วมกันของทั้งสองเพื่อพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าว ต้องให้ผู้แทนของผู้เสนอชื่อร่างกฎหมายไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการ (มาตรา ๖๖)

๓. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยการออกเสียงประชามติ (มาตรา ๖๗)

* บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยการออกเสียงประชามติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

: กรณีที่มีประกาศพระบรมราชโองการให้มีการออกเสียงประชามติ เนื่องจากเป็นเรื่องที่อาจกระทบประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน

: กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ (ทั้งนี้ก่อนดำเนินการรัฐต้องให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเท่าเทียมกัน และการจัดทำประชามติมี ๒ ระดับ คือ ๑.ระดับชาติ ๒.ระดับท้องถิ่น)

* การออกเสียงประชามติอาจเป็นการออกเสียงเพื่อมีข้อยุติโดยสร้างเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิหรือเพื่อให้คำปรึกษาก็ได้

* การจัดให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตัวบุคคล คณะบุคคล จะกระทำมิได้

๔. การต่อต้านโดยสันติวิธี (มาตรา ๖๘)

* บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธี ซึ่งการกระทำใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางบัญญัติในรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ (เป็นการคงหลักการที่เคยมีมาตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐)

ค. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ (มาตรา ๗๐, ๗๑, ๗๒)

ในส่วนนี้ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้องค์กรทุกองค์กรที่ดำเนินกิจกรรม โดยใช้เงินแผ่นดิน ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการต่อสาธารณะ เพื่อให้พลเมืองได้ติดตามและตรวจสอบ โดยการเปิดเผยข้อมูลต้องเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน และเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ (มาตรา ๗๐) นั่นคือ ประชาชนต้องรับรู้และสามารถตรวจสอบการใช้เงินแผ่นดินได้

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ บุคคล มีสิทธิร้องขอข้อมูลและตรวจสอบ ติดตามเรื่อง ดังต่อไปนี้

๑. การดำเนินงานหรือปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒. การใช้จ่ายเงินแผ่นดินหรือการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐ

๓. การรับบริจาคและการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองหรือกลุ่ม การเมืองและผู้สมัครทุกระดับ

๔. การใช้จ่ายเงินของบุคคลที่มีธุรกรรมกับรัฐที่มีหลักฐาน อันควร เชื่อได้ว่าจะมีส่วนร่วมในการทุจริตแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้น จะกระทำมิได้ ถ้าข้อมูล หรือข่าวสารนั้นกระทบกับความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น

๕. การใช้จ่ายเงินของบุคคล/นิติบุคคลที่มีธุรกรรมกับรัฐและอาจ เป็นการทุจริตประพฤติมิชอบ บุคคลอาจร้องขอให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่ควบคุม กำกับ หรือ รับผิดชอบหรือจดทะเบียนนิติบุคคลเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ เนื่องจากต้องเป็นกรณี ที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าเอกชนนั้น จะมีส่วนร่วมในการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ เพื่อป้องกันการกระทำความผิด

การคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล

* บุคคลและสื่อมวลชน ซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตาม รัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่ตรวจสอบย่อมได้รับการคุ้มครองและรัฐธรรมนูญยังป้องกัน มิให้บุคคลใช้สิทธิโดยไม่สุจริต

การส่งเสริมพลเมืองใหม่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเฝ้าระวัง ตรวจสอบ และติดตามการใช้อำนาจรัฐและมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อดำเนินการดังกล่าวตามที่กฎหมายบัญญัติ

ง. การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา ๗๒)

* บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ คน เข้าชื่อร้องขอ ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่น ๆ (ตามมาตรา ๒๓๘) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุดหรืออัยการสูงสุด

จ. การมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน

ส่วนนี้เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ย่อมมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๙๘)

๑. ให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการบริหารราชการต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒. มีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินตามที่กฎหมายบัญญัติ

๓. ตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่พบว่ามีการละเลยหรือไม่ปฏิบัติ โดยขอให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ชี้แจงแสดงเหตุผล และขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ทั้งเสนอเรื่องราวร้องทุกข์หรือฟ้องคดีต่อศาลได้

ฉ. การมีส่วนร่วมในการกระจายอำนาจและบริหารท้องถิ่น

๑. รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ประชาชนย่อมมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รายงานผลการดำเนินงาน รายงานงบการเงินและสถานการณ์การคลังท้องถิ่น

๒. ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ (มาตรา ๑๙๙)

มีส่วนร่วมในการออกเสียงประชามติท้องถิ่นในการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อประชาชน

๓. ร่วมปฏิบัติ

* ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะโดยมีมาตรฐานคุณภาพและประสิทธิภาพที่ไม่ต่ำกว่าองค์กรบริหารท้องถิ่น

* รวมตัวเป็นสมัชชาพลเมือง

* บริหารงานขององค์กรบริหารท้องถิ่น การกำหนดรูปแบบขององค์กรบริหารท้องถิ่น การบริหารงานท้องถิ่น

๔. การตรวจสอบ

การตรวจสอบการดำเนินงาน

* การถอดถอน คณะผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น

๕. การเสนอกฎหมาย

การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของสาธารณชนที่ดีที่สุดทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดียิ่งขึ้น และเป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ อันจะทำให้เกิดความยั่งยืนของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๘ เป็นการประชุมนัดพิเศษเพื่อรับมอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ ประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้ถือฤกษ์เวลา ๑๑.๕๙ นาฬิกา นำกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ มอบร่างรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์เล่มแรกทั้งหมด ๒๘๕ มาตรา ที่มีหน้าปกสีทองซึ่งจัดทำขึ้นเพียงฉบับเดียว จำนวน ๑๒๔ หน้า และที่มีลายเซ็นประธานกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเซ็นกำกับทุกหน้า มอบให้กับนายเทียนฉาย กีระนันทน์ ประธาน สปช. และ นางทัศนดา บุญทอง รองประธาน สปช.

กรรมวิธีการ พบสื่อมวลชน

เมื่อวันพุธที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๘ คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนุญ นำโดยศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้เชิญผู้แทนสื่อมวลชน มาให้โอกาสซักถามและรับฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนุญฉบับใหม่ มีรายละเอียด ดังนี้

นายมงคล บางประภา : เรียนอาจารย์บวรศักดิ์นะคะรับ มงคล บางประภา จากบางกอกโพสต์ ก่อนอื่นขอแสดงความยินดีกับคณะกรรมการที่กระทำภารกิจสำเร็จจุล่ง แม้ว่าจะยังไม่มีคำปรารภก็ตาม

ประธาน : มี คำปรารภเป็นจุดไข่ปลา มีแล้ว ไม่ได้มีตัวอักษร มันก็เหมือนกับ ร่างพระราชบัญญัติที่เป็นจุดไข่ปลาอยู่นั้นละ จนกระทั่งนำขึ้นกราบบังคมทูล เคยเห็นไข่ไหมครับ

นายมงคล บางประภา : ครับ

ประธาน : จุด จุด จุด แล้วก็โดยที่ จุด จุด จุด อย่างนั้นจนกระทั่งออกจากสภา

นายมงคล บางประภา : คณะกรรมการการยกย่องรัฐธรรมนุญ จะอธิบายสังคมอย่างไรว่าทำไมประชาชนถึงสมควรที่จะเลือก รับร่างรัฐธรรมนุญฉบับนี้ แล้วก็ส่วนประเด็นสำคัญที่กรรมการประเมินว่าจะมีการขับเคลื่อนเพื่อรองรับในมุมของการต่อต้าน มองไว้แล้วมีประเด็นหลัก ๆ อะไรบ้าง ซึ่งจริง ๆ แล้วคำชี้แจง ของกรรมการจะได้ชี้แจงผ่านสื่อไปล่วงหน้าก่อนที่ความเข้าใจผิดมันจะแพร่หลาย อันนั้น คือส่วนแรกนะคะรับ

ส่วนที่ ๒ คือส่วนของเจตนารมณ์สำคัญทั้ง ๔ ด้าน ที่กรรมการการยกย่องรัฐธรรมนุญได้เคยยืนยันว่าแม้จะมีการปรับแก้ในรอบที่ ๒ ก็ยังคงรักษาไว้ก็จะขอความกรุณานำสิ่งที่ปรับแก้แล้ว จุดเน้น จุดแข็งอะไรที่ยังรักษาทั้ง ๔ ด้านด้วยกัน ก็กรุณาได้ชี้แจงผ่านสื่อได้โดยสังเขป

ส่วนถัดมา คือ ส่วนที่มีการปรับแก้ระหว่างร่างแรกกับร่างที่ ๒ นะครับ จะมีประเด็นสาระสำคัญอยู่หลาย ๆ เรื่อง แม้ว่าสื่อมวลชนจะได้รับทราบทางอ้อม ผ่านกรรมาธิการหลาย ๆ ท่านก็ตาม แต่ก็ไม่ได้มีโอกาสซักถามถึงเหตุและผลของการปรับแก้ ซึ่งบางเรื่องอาจจะถูกเข้าใจว่าเป็นการลดทอน หรือถอยหลัง เพราะว่กรรมาธิการไม่อาจต้านทานกับแรงกดดันของสังคม

ส่วนที่มีการปรับแก้ก็จะขออนุญาตช่วยแจงประเด็นสำคัญ ๆ แล้วก็ เหตุผลประกอบพอสังเขปที่กรรมาธิการคิดว่าน่าจะทำได้ทำความเข้าใจกับสังคม

สุดท้าย คือเรื่องที่มีหลายประเด็นที่ลำพังอ่านตัวรัฐธรรมนูญ อาจจะยังไม่เห็น ถึงเป้าหมายสุดท้าย หรือเป้าหมายสูงสุด เนื่องจากว่ามันมีเนื้อหา หรือประเด็นที่ค่อนข้างสำคัญ ที่จะไปปรากฏอีกครึ่งหนึ่งในกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญที่กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเอง ก็มีภาวะที่จะไปร่างถึงแม้ ณ ขณะนี้จะบอกว่าย่างยังไม่เสร็จ เพราะว่าตัวแม่ยังไม่ผ่านก็ตาม แต่ว่าพอจะบ่งชี้ทิศทาง หรือประเด็นที่คิดไว้ในใจ เพื่อประกอบความเข้าใจในประเด็นสำคัญ ๆ ในร่างรัฐธรรมนูญ ยกตัวอย่างเช่น การเลือกตั้ง ส.ว. ที่ยังคงไว้ว่า องค์ประกอบของกรรมการสรรหา จะเป็นอย่างไร ซึ่งจะปรากฏในกฎหมายประกอบ เป็นต้น มีการคิดเบื้องต้นว่าอย่างไร อย่างนี้เป็นต้นนะครับ ขออนุญาตเป็นแนวคำถามที่อยากจะให้กรรมาธิการเน้นในข้อ ๓ และข้อ ๔ คือ ส่วนที่ปรับแก้ใหม่ และส่วนที่เป็นกฎหมายประกอบ ส่วนเวลาที่เหลือก็คิดว่าน่าจะมีโอกาส เปิดให้เพื่อน ๆ สื่อมวลชนได้มีโอกาสซักถามเพิ่มเติมนะครับ แล้วก็หวังว่า เวทีอย่างนี้ ในวันข้างหน้า เนื่องจากจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕ มาตรา มันอาจจะมีประเด็นที่สังคมยังกังขาหรือสงสัย จะมีโอกาส ได้มาซักถามกันอย่างนี้ต่อไปครับ ขอขอบคุณครับ

ประธาน : ท่านกรรมาธิการได้คำถามแล้วใช่ไหมครับ ใครจะเป็นคนเปิดประเด็นครับ คำถามแรกเขาถามว่า เหตุใดจึงคิดว่าคนไทยควรเลือกรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีใครจะตอบไหมครับ

เอาอย่างนี้ครับ ผมจะปูพื้น แล้วผมจะโยนรายละเอียดให้คนที่เกี่ยวข้อง สำหรับผม ผมคิดว่าที่ผู้สื่อข่าวถามว่าเหตุใดคนไทยควรเลือกรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ผมถือว่า เป็นวิจารณ์ญาณของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแต่ละคนที่จะพิจารณา รัฐธรรมนูญในภาพรวมให้ดี ด้วยตัวท่านเอง ชัดเส้นใต้คำว่า ภาพรวม ชัดเส้นใต้คำว่า ด้วยตัวท่านเอง ภาพรวมนั้นแปลว่า จะคุณก็ต้องดูทั้งร่างกาย

อย่างที่ผมบอกว่าจะดูผู้หญิงก็ต้องดูทั้งตัว จะดูผู้ชายก็ต้องดูทั้งตัว อย่าไปดูเฉพาะบางส่วน ผมใช้คำว่า นางงาม ก็ไปล้อกันใหญ่ บางคนบอกเป็นซีอู๋ บางคนบอกว่า เป็นฮันนิบาล เพราะว่าถ้าไปตัดบางท่อน บางส่วน ยิ่งตัดมาแบบบิดเบี้ยว อย่างที่ท่านทำ โดยนักการเมืองบางคนในเวลานี้ มันก็แน่ละ ไม่มีอะไรสมบูรณ์ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ไม่อย่างนั้น ในร่างกายมนุษย์มันก็มีอาการ ๓๒ ใช้ไหมครับ คือถ้าจะดูให้ครบทั้ง ๓๒ แยกส่วน มันก็จะเห็นหนัง เห็นเนื้อ เห็นไส้ เห็นกระเพาะ เห็นอาหารเก่า อาหารใหม่อย่างที่พระท่านท่องปลงกรรมฐานกัน

จึงอยากให้มองภาพรวมว่าถ้ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ท่านคิดว่า ๑. แก้ปัญหาของบ้านเมืองได้ตามเหตุผลที่กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้ชี้แจง และ ๒. ก้าวหน้ากว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และ ๓. ก่อให้เกิดการปฏิรูปตามเสียงเรียกร้องทุกฝ่าย ที่มีมาก่อนวันที่ ๒๒ พฤษภาคม หรือไม่

ฟังให้ดีนะครับ ๑. แก้ปัญหาของบ้านเมืองในอดีตได้ ๒. สามารถที่จะหวังได้ว่าก้าวหน้ากว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ แล้วก็ ๓. ก่อให้เกิดความสมหวัง ในการปฏิรูปไม่ให้มันจบไปเป็นเพียงวาทกรรม เพราะเรียกร้องกัน ก่อนวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ สามเกณฑ์นี้ละ ถ้าผมเป็นประชาชน ผมจะใช้ในการวินิจฉัยว่าผมจะรับหรือไม่รับ ถ้าไปฟังคำวิจารณ์ของ นักการเมือง ก็จะเห็นว่าท่านให้ความสำคัญกับเรื่องแก้ปัญหาในอดีตน้อย ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องว่าก้าวหน้ากว่า ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ หรือไม่ น้อย ท่านอาจจะไม่สนใจเรื่องปฏิรูปเลยนะครับ ที่ฝ่ายการเมืองวิจารณ์อยู่อย่างนี้

วันนี้เต็มไปด้วยเรื่องโครงสร้างอำนาจทั้งสิ้น ส.ส. จะมาอย่างไร นายกรัฐมนตรีคนนอก ส.ว. มีการสรรหา กรรมการยุทธศาสตร์จะมาแย่งอำนาจรัฐบาล ทั้งหมดนี้ ไม่ได้เกี่ยวกับเกณฑ์ ๓ ข้อที่ประชาชนจะได้อะไรเลย คือ ๑. แก้ปัญหาของบ้านเมืองได้หรือเปล่า ๒. สิทธิเสรีภาพและส่วนร่วมของประชาชนนั้นก้าวหน้ากว่าปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ หรือเปล่า แล้วก็ ๓. การปฏิรูปที่เราต้องการให้เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บ้านเมืองเราพ้นจากความจมปลักที่เคยเป็นอันดับ ๑ อันดับ ๒ ของอาเซียนลดมาเป็นอันดับ ๘ อันดับ ๙ ของอาเซียนอยู่ในเวลานี้ จะเห็นได้ว่าการเมืองไม่พุดถึงเลย ไม่ว่าใครก็ตาม

เพราะฉะนั้นผมคิดว่า ๓ ข้อนี้เป็นเกณฑ์หลัก เอาละเกณฑ์ข้อแรก ผมจะขอให้กรรมการที่เกี่ยวข้องว่าเราแก้ปัญหาอะไรในอดีต ช่วยอธิบายที่ใครจะอธิบายครับ คุณค่านุณท์ไหมครับ แก้ปัญหาในอดีตอย่างไร เราเห็นว่ามันมีปัญหาในอดีต แล้วเราหาทางออกให้ เชิญครับ

นายค่านุณท์ สิทธิสมาน : กราบเรียนท่านประธาน กราบเรียนท่านสื่อมวลชนครับ เป็นที่ทราบกันดีนะครับว่าสถานการณ์ของบ้านเมืองในขณะที่มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นสถานการณ์ที่ไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย กล่าวได้ว่าเป็นวิกฤติขั้นสูงสุดของบ้านเมือง ที่แบ่งแยกความคิดความอ่านของประชาชนออกเป็น ๒ ฝ่าย ๒ ฝ่ายใหญ่ ๆ แล้วก็ยังมีในแต่ละฝัก แต่ละฝ่ายก็จะมีฝ่ายย่อย ๆ ไป ดังจะเห็นได้จากว่าเมื่อมีร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ออกมานะครับ แม้ว่าจะมีผู้ไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนมาก แต่ในบรรดาผู้ไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนมากจะเห็นได้ว่า เป็นเหตุผลที่ตรงกันข้ามกันเลยครับ ฝ่ายหนึ่งท่านบอกว่าเป็นร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย หรือเป็นประชาธิปไตยน้อยเกินไป รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งจะบริหารประเทศได้ไม่เต็มที่ครับ แต่อีกฝ่ายหนึ่งท่านบอกว่ายังไม่ควรจะมีการเลือกตั้งในขณะนี้ ควรจะดำเนินการเปลี่ยนแปลงประเทศให้เรียบร้อยก่อนค่อยมีการเลือกตั้ง

จะเห็นได้ว่าสัมเสียของการคัดค้านร่างรัฐธรรมนูญนี้ ก็จะมาจากการแบ่งแยกทางความคิดในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมาละครับ ผมเคยอภิปรายในสภาว่า ก่อนการรัฐประหาร ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ นั้น ถ้านับตั้งแต่มีการชุมนุมมวลชนครั้งแรก เมื่อวันที่ ๔ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ที่ลานพระบรมรูปทรงม้า เป็นระยะเวลา ๘ ปี เรามีการ ชุมนุมของทุกฝัก ทุกฝ่าย ทุกสี เป็นการชุมนุมในลักษณะที่ค้างคิน ต่อเนื่อง ปิดถนน ปิดที่สาธารณะ ปิดสถานสาธารณูปโภค ปิดสถานที่ราชการ เรามีการชุมนุมเช่นนั้นทั้งสิ้น ๗๐๑ วัน รวมระยะเวลาแล้ว ก็เท่ากับ ๒ ปี ใน ๘ ปี เท่ากับ ๑ ใน ๔ ของระยะเวลาทั้งหมด และแม้ว่า จะเป็นการใช้เหตุผลว่าเป็นการชุมนุมโดยสงบ สันติและปราศจากอาวุธตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ แต่ก็ใช้รูปแบบของการชุมนุมที่เป็นนวัตกรรมสูงสุดของการชุมนุม และมีการชุมนุมที่ยาวนานที่สุด ในปี ๒๕๕๑ รวม ๑๔๓ วัน แล้วก็มาถูกทำลายสถิติในปี ๒๕๕๖ และปี ๒๕๕๗ ที่ยาวนานกว่านั้นนะครับ

เรามีนวัตกรรมทุกรูปแบบ จนกระทั่งมีกองกำลังที่ป้องกันการชุมนุมของตัวเอง ก่อให้เกิด การบาดเจ็บ ล้มตาย ผู้ตายมากกว่า ๑๓๐ คน ผู้บาดเจ็บประมาณ ๔,๐๐๐ คน ความเสียหาย ต่อทรัพย์สินที่คิดเป็นตัวเงิน รวมทั้งการจัดการเลือกตั้งที่ไม่ได้ผล ๒ ครั้ง ครั้งแรกในต้นปี ๒๕๕๔ ครั้งที่ ๒ ต้นปี ๒๕๕๗ รวมแล้วคิดเป็นตัวเงินที่ผมรวบรวมจากฝ่ายข่าว จากพี่น้องสื่อมวลชน ทั้งหลาย ก็เป็นเงินประมาณ ๔๐,๐๐๐ ล้านบาท แต่ถ้าจะรวมค่าเสียโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศรวมแล้วก็อาจจะมากกว่านั้น อาจจะเป็นหลัก ๔๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ๕๐๐,๐๐๐ ล้านบาท หรือถ้ารวมถึงค่าเสียโอกาสในระยะยาวได้ด้วยก็อาจจะถึง ๒ ล้านล้านบาท

ความสูญเสียมหาศาลมันเป็นสถานการณ์ที่อยู่บนพื้นฐานของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ฉบับนี้ หลีกเลี่ยงไม่ได้ในฐานะที่พวกเราก็เป็นคนไทย ๓๖ คน ร่างรัฐธรรมนูญ ก็ควรจะต้องตอบโจทย์พื้นฐานที่ว่า จะเป็นเครื่องมือในการยุติวิกฤติเพื่อให้ประเทศก้าวเดินหน้า ต่อไปไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่แล้วก็ไม่ซ้ารอยเดิม ก็เป็นความยากลำบากอย่างยิ่งในการจัดทำร่าง รัฐธรรมนูญ

ถ้าคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจะทำให้ทำงานง่ายกว่านี้แล้วก็มุ่งหวังแต่เพียงจะ ได้รับเสียงสรรเสริญจากทั้งนักการเมืองทุกค่าย ทุกพรรค จากนักวิชาการทุกสำนักก็คงจะไม่ยาก เราก็เอารัฐธรรมนูญฉบับเก่า ๆ มาปิดฝุ่น ตบแต่งซ้าย ขวา หน้า หลัง แล้วก็เดินไปตามนั้น ก็คือ รัฐธรรมนูญในอดีต ที่อยู่บนคติที่เป็นประชาธิปไตยมีการเลือกตั้งให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ดำเนินกิจการทุกอย่าง ใช้หลักการว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องยึดโยงอยู่กับ ประชาชน มีองค์กรตรวจสอบ ให้น้อย หรือถ้ามีก็ให้มีที่มาจากเชื่อมโยงกับ สภาที่มาจากประชาชน ถ้าทำอย่างนั้นเราก็จะได้รับ เสียงสรรเสริญเยินยอ เป็นอันมากกว่าเป็นสุดยอดนักประชาธิปไตย เป็นสุดยอดนักสิทธิเสรีภาพ

แต่ถามว่าถ้าทำเช่นนั้นแล้วร่างรัฐธรรมนูญที่ออกมาหลังรัฐธรรมนูญ บังคับใช้เราจะสามารถ ตอบโจทย์สถานการณ์ของประเทศได้หรือไม่ พี่น้อง สื่อมวลชนแล้วก็พี่น้องประชาชนทั้งหลายก็คง จะทราบดีว่าก็คงตอบโจทย์ไม่ได้ แล้วก็เป็นที่คาดหมายกันได้ว่าหลังการเลือกตั้ง ความขัดแย้ง จะต้องเกิดขึ้นอีก พรรคการเมืองที่ชนะเลือกตั้งก็มุ่งม่วนอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเหมือนที่เคยเป็นมา พรรคการเมืองที่ไม่ชนะการเลือกตั้งนอกจากจะต่อสู้ในสภาที่จะมีมวลชนที่เห็น ต่างต่อสู้นอกสภา ต่อไป และความขัดแย้งก็จะกลับมาอีก และในที่สุดบ้านเมือง ก็อาจจะเดินหน้าไปได้สักระยะ ระยะเวลาหนึ่ง แล้วในที่สุดความขัดแย้งก็จะปะทุขึ้น วัฏจักรของการรัฐประหารก็มีโอกาสที่จะกลับ มาอีก เพราะว่าฝ่ายที่เรารับผิดชอบ ความมั่นคงของบ้านเมืองเมื่อถึงจุดจุดหนึ่ง เมื่อไม่มีทางออก ไต ๆ เขาก็ต้อง ดำเนินการควบคุมอำนาจการปกครองจะระยะเวลาใดก็สุดแท้แต่

แต่ในขณะที่เรา ไม่ทำเช่นนั้น บางฝ่ายก็บอกว่ายังไม่ต้องรีบเลือกตั้ง ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงประเทศก่อน ก็คือ หมายความว่าให้รัฐบาลปกครอง ประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญชั่วคราว ๔๕ มาตราอีกต่อไป ไม่ต้องรีบร้อนว่า จะประกาศให้มีเลือกตั้งเมื่อนั้นเมื่อนี้

ในประการแรกมันไม่ใช่ภารกิจของ คณะกรรมการการยกเว้น รัฐธรรมนูญ เราไม่ได้เป็นรัฐบาล เราไม่ได้เป็นคณะ คสช. เราไม่ได้เป็น รัฐอธิปัตย์ เราก้าวเข้ามาทำงานนี้ตามเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญชั่วคราว ๒๕๕๗ มีกำหนดระยะเวลา มีภารกิจชัดเจนว่าต้องสร้างระบอบประชาธิปไตยที่มีความเหมาะสมกับประเทศไทย และต้องตอบ โจทย์ ๑๐ ประการในรัฐธรรมนูญชั่วคราว มาตรา ๓๕ ก็จะพบเห็นว่าใน ๒ ทางซึ่งผมเห็นว่าเป็น เรื่องสุดโต่งทั้ง ๒ ทาง ไม่อาจจะแก้ปัญหาบ้านเมืองได้ เขียนรัฐธรรมนูญแบบเดิม ๆ ก็แก้ปัญหา ไม่ได้ ไม่เร่งเขียนรัฐธรรมนูญ บริหารประเทศไปแบบนี้ ๑. นอกจากจะไม่ใช่ภารกิจของเราแล้ว ผมก็เชื่อว่ายากที่จะทำให้ประเทศไทยยืนอยู่ในสังคมโลกได้

อันนี้ก็จะเห็นได้ว่าในเมื่อไม่สามารถ ดำเนินการได้ในทั้ง ๒ ทาง เราก็กำเป็นที่จะต้องเขียนรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ปัญหาของประเทศ ซึ่งก็ปรากฏออกมาตั้งแต่ร่างแรกว่าเราได้วิเคราะห์ปัญหาของประเทศว่ารากฐานของวิกฤติที่แท้จริงนั้นก็คือความเหลื่อมล้ำต่ำสูงและความไม่เป็นธรรมที่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้รับ ก็ก่อให้เกิด ความไม่เท่าเทียมกัน อันนี้เป็นรากฐานสำคัญที่เป็นสมมติฐานของความขัดแย้ง เป็นเสมือนฐานของภูเขาไฟที่เขื่อนน้ำแข็งขนาดมหึมาที่ซ่อนอยู่ใต้น้ำ ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม ของประเทศไทย ที่ดำเนินมาตั้งแต่หลังปีกิ่งพุทธกาล อาการของโรคที่ปรากฏในช่วง ๑๐ ปีมานี้ มันเป็นเพียงยอดของภูเขาไฟน้ำแข็ง เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลา ๑๐ ปี การชุมนุม ของทุกฝักทุกฝ่ายแม้ว่าจะมีจุดยืนที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่พี่น้องประชาชนเรียกร้องเหมือนกันก็คือ ต้องมีการปฏิรูปประเทศ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงประเทศภายใต้วาทกรรมที่อาจจะแตกต่างกัน แต่สุดท้ายแล้วเนื้อหาเหมือนกัน

เพราะฉะนั้นร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงเกิดขึ้นบนพื้นฐานที่ว่า ระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับประเทศไทย ระบอบประชาธิปไตยที่จะตอบโจทย์ของสังคมได้ การเลือกตั้งที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่คะแนนเสียงที่ได้รับ และจำนวน ส.ส. ที่ได้รับ ซึ่งเดียว พลเอก เลิศรัตน์ ท่านจะได้ชี้แจงเป็นการต่อไป

เป็นนวัตกรรมที่จะต้องถูกนำมาใช้ การกำกับ การควบคุม การตรวจสอบจะต้องเกิดขึ้น ขณะเดียวกันสิทธิ เสรีภาพของประชาชนจะต้องไม่ลดลง กว่าเดิม และจะต้องเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกันที่สำคัญที่สุดและผมถือว่าเป็นหัวใจของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่ไม่มีรัฐธรรมนูญฉบับไหนในโลกเขียนไว้ ไม่ว่าจะเยอรมัน ฝรั่งเศส หรือประเทศ อื่น ๆ ก็ตามแต่ ก็คือว่าเรามีบทบัญญัติในภาคที่ ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองที่ จะต้องมิกลไกพิเศษที่ดำเนินการคู่ขนานกันไปกับรัฐบาลที่บริหารราชการแผ่นดินตามปกติที่จะมา จากการเลือกตั้ง มาจากพรรคการเมืองควบคู่กันไป และบทบัญญัตินี้จะคงอยู่ในช่วงระยะเวลา ๕ ปี ถ้าจะต่อก็โดยประชาคมหรือมติเกินกึ่งหนึ่งของรัฐสภา

พี่น้องสื่อมวลชนจะเห็นได้ว่าจากการ แกลงข่าวของโฆษก ตั้งแต่ ความคิดพื้นฐานนี้ก็อยู่ตั้งแต่วันแรก ๆ ที่ว่ารัฐธรรมนูญนี้จะมี ๔ ภาค ภาคที่ ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองจะอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง และเมื่อร่าง รัฐธรรมนูญร่างแรกออกมาก็จะมีกลไกพิเศษตรงนี้ อาจจะได้ชื่อกรรมการ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติเหมือนร่างปัจจุบัน อาจจะแยก เป็นปฏิรูปชุดหนึ่ง กรรมการอิสระเสริมสร้าง ความปรองดองชุดหนึ่ง แต่ก็คือ เป็นกลไกพิเศษที่ดำเนินการควบคู่ไปกับระบบบริหารราชการ แผ่นดินตามปกติ ด้วยเหตุผลที่ว่าระบบบริหารราชการแผ่นดินตามปกติโดยรัฐบาล โดยพรรค การเมืองนั้นไม่อาจจะดำเนินการสร้างความปรองดองได้แน่นอนเพราะมีฝักฝ่าย ฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้าน ในขณะที่เดียวกันก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการปฏิรูปประเทศได้ เพราะการเข้ามาสู่อำนาจ ทางการเมืองต้องผ่านการเลือกตั้ง ต้องผ่านการ สร้างคะแนนนิยมทางการเมือง และการปฏิรูป ประเทศก็คือการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างเศรษฐกิจ สังคมของประเทศที่ต้องกระทบฐานคะแนนนิยม ทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้นไม่ใช่พรรคการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้งไม่ยาก ปฏิรูปประเทศ ถึงมีความปรารถนาแรงกล้าที่จะปฏิรูปประเทศ แต่ก็ไม่สามารถจะดำเนินการได้

พี่น้องสื่อมวลชนก็คงจะเห็นได้ว่ากฎหมายสำคัญ ๆ ที่เป็นการปฏิรูปบ้านเมื่อนั้นไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้ภายใต้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามปกติ แต่ส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลที่เป็นระบอบพิเศษเป็นสถานการณ์พิเศษ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าร่างรัฐธรรมนูญจึงมีภาคที่ ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองขึ้นมา เป็นภารกิจของกลไกพิเศษที่จะดำเนินคู่ขนานกันไปกับรัฐบาลตามปกติ เรื่องนี้ไม่ได้นำมาใส่ไว้ในช่วงสุดท้ายของการร่างรัฐธรรมนูญตามที่บางท่าน อาจจะพูดกันไปกล่าวกันไป พี่น้องสื่อมวลชนคงเป็นพยานได้

นอกจากนั้นสิ่งที่เราพูดกันมาก อีกอย่างหนึ่งก็คือความเป็นห่วงของพี่น้องสื่อมวลชนทุกคน ประชาชนทุกคนและของท่าน นายกรัฐมนตรี ของท่าน ประธาน คสช. ด้วยว่าถ้าใช้รัฐธรรมนูญแล้วกลับไปมีการเลือกตั้งตามปกติ แล้วนี่จะมีหลักประกันอะไรบ้างว่าบ้านเมืองจะไม่กลับไปเป็นเหมือนก่อน ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ และกลไกตามปกติไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ ไม่ว่าจะประกาศ พ.ร.ก. ถูกฉีก ประกาศ พ.ร.บ. ความมั่นคงก็ไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ จะมีกลไกอย่างไรที่จะรักษาความมั่นคงของบ้านเมืองไว้ได้ โดยที่ไม่ต้องเรียกร้องการรัฐประหารกันอีก หรือไม่ต้องให้ทหารนั้นออกมาควบคุมอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินกันขึ้นมาอีก

พี่น้องคงจะจำได้นะครับในการประชุมที่พัทยาในช่วงแรก ก็ได้มีการเสนอในหมวดคณะรัฐมนตรีว่าควรจะต้องมีอำนาจพิเศษสำหรับสถานการณ์อย่างนี้หรือไม่ ก็ได้มีการยกเรื่องขึ้นมา แต่ในขณะนั้นกรรมการไม่เห็นด้วย ผมอยากจะกราบเรียนว่าเดี่ยวท่านอาจารย์ที่ศึกษามาจากต่างประเทศทั้งหลาย ก็คงจะให้ความกระจ่างกับพี่น้องได้ว่า ในรัฐธรรมนูญของประเทศประชาธิปไตยหลายประเทศในโลกนั้นเขาก็มีอำนาจพิเศษที่บัญญัติไว้ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ ถูกฉีกเป็นวิกฤติในระดับที่ถ้าไม่ใช่อำนาจนั้นแล้วมีโอกาสที่จะไปถึงเป็น Fail State ขึ้นมาได้บัญญัติไว้ แม้ว่าเมื่อบัญญัติไว้แล้วจะไม่ได้ใช้เลย หรือใช้น้อยครั้งมากก็ตามแต่

ผมเปรียบเสมือนอย่างนี้ บ้านเมือง ตึกกรม อาคารที่สวยงามทั้งหลายแหล่ ไปดูชั้นไหนก็จะมี ถึงดับเพลิงทั้งนั้น แต่บางครั้งตลอดชีวิตของอาคารนั้น ถึงดับเพลิงก็ไม่เคยถูกหยิบยกออกมาใช้เลย เช่นเดียวกันครึบกับอาคารทุกอาคาร ก็จะต้องมีทางหนีไฟไว้ทั้งนั้น แม้ว่าบางทีตลอดชีวิตของ อาคารนั้น หรือเราอยู่ในอาคารนั้น ๑๐ - ๒๐ ปีเราก็ขึ้นลิฟต์ลงกะโตะตามปกติ ไม่ใช่เคยใช้ บันไดหนีไฟเลย แต่ทำไมตึกกรม บ้านช่องทั้งหลายแหล่โดยเฉพาะในยุคใหม่จำเป็นที่จะต้องมียังดับเพลิง จะต้องมีบันไดหนีไฟใช้ เพราะฉะนั้นอำนาจพิเศษซึ่งก็ไม่ได้ใส่เข้ามาในช่วงสุดท้าย แต่เป็นความคิดพื้นฐานของคณะกรรมการธิการที่ต้องการให้บ้านเมืองเดินหน้าไปได้ ต้องการจะบัญญัติเรื่องนี้ไว้ในบทถาวร เป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีในยามสถานการณ์ฉุกเฉินด้วยซ้ำไป แต่ในเมื่อไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการในขณะนั้น และเราน่ากลับมาพิจารณากันในช่วงสุดท้าย แล้วก็อภิปรายกันอย่างรอบด้านทุกแง่ทุกมุมในการประชุมที่ยืดยาวมากกว่า ๒ ครั้ง ๓ ครั้ง เราก็ได้ตัดสินใจนำอำนาจพิเศษนั้นมาบรรจุไว้ในบทเฉพาะกาล แล้วก็ขอทราบเรียนว่า บทเฉพาะกาลในมาตรา ๒๘๐ ที่เป็นอำนาจพิเศษนี้มีอายุอยู่เพียง ๕ ปีตายตัว ไม่สามารถจะขยาย หรือต่อได้ ไม่ว่าจะโดยประชามติหรือโดยมติของรัฐสภาเกินกึ่งหนึ่งแต่ประการใด ต่างกับบทบัญญัติ ในภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง เพราะฉะนั้นด้วยนวัตกรรมที่คณะกรรมการ ยกร่างรัฐธรรมนูญคิดค้นขึ้นมาด้วยสติปัญญา รุ่มมากบ้าง รุน้อยบ้างเท่าที่มีอยู่เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่เหมาะสมกับสังคมไทยตามความในรัฐธรรมนูญชั่วคราว มาตรา ๒๗ วรรคสอง เป็นการตอบโจทย์ของรัฐธรรมนูญชั่วคราว มาตรา ๓๕ จึงเป็นลักษณะพิเศษของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่เรามีความมั่นใจตามสมควรว่าจะเส้นทางเลือก เป็นทางออกอย่างหนึ่งของบ้านเมือง เวลาจะเป็นเครื่องพิสูจน์ และสิ่งที่เราพร้อมจะยืนยันด้วยความ จริงใจก็คือเราพร้อมที่จะพูดเรื่องนี้เปิดเผยตรงไปตรงมาผ่านพี่น้องสื่อมวลชน แล้วก็ผ่านประชาชน ในการเตรียมการลงประชามติ

ถ้าเผื่อพี่น้อง สปช. โหวตให้ผ่านในวันที่ ๖ กันยายนนี้ เราก็จะพูด ตรง ๆ ว่าสถานการณ์ของประเทศไทยไม่เหมือนสถานการณ์ของประเทศไหนในโลก สถานการณ์ พิเศษของประเทศนี้ รัฐธรรมนูญจำเป็นที่จะต้องมียกข้อยกเว้น ที่เป็นหลักประกันว่าการปฏิรูปจะต้องเดินหน้า การปรองดองจะต้องเดินหน้า และมีเครื่องมือในการยับยั้งวิกฤติสุด ๆ ที่รัฐบาลตามปกติ ไม่สามารถจะทำได้ ให้เกิดขึ้นอย่างน้อยในระยะ ๕ ปีนี้ พี่น้องประชาชนทั้งประเทศจะเป็น ผู้ตัดสินใจว่า สิ่งที่เราคิดออกมานี้จะสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ ท่านจะเห็นชอบด้วยหรือไม่ ถ้าท่านเห็นชอบด้วยก็เป็นสร้างความชอบธรรมรองรับข้อยกเว้นของร่างรัฐธรรมนูญ ที่จะประกาศใช้ต่อไปได้ ถ้าพี่น้องประชาชนไม่เห็นชอบด้วยเราก็พร้อมที่จะเคารพ การตัดสินใจของ พี่น้องประชาชน แล้วก็เป็นเรื่องที่เราได้ทำงานมา สุดความสามารถ สุดสติปัญญาของ พวกเราแล้ว

กระผมขอเรียนในภาพรวมมากกว่าที่จะลงเป็นรายละเอียดในมาตรา ถ้าท่านประธาน จะกรุณา ผมจะขออนุญาตให้ท่านพลเอก เลิศรัตน์ ได้พูดถึง การออกแบบระบบการเมืองที่เป็นของใหม่ และคิดว่าจะสร้างความเป็นธรรม ให้เกิดขึ้นครับ

ผู้สื่อข่าว : อาจารย์คะ จะรบกวนของอนุญาตถามคำถามต่อเรื่อง ได้ไหมคะ

ประธาน : เชิญครับ

ผู้สื่อข่าว : ในการพิจารณาของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญรอบนี้ ได้มีการให้ คำนิยามถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับ สภาพสังคมไทยอย่างไร แล้วมันมีมาตราไหนบ้างในตัวรัฐธรรมนูญที่ตอบโจทย์ ตรงนี้ค่ะ ขอขอบคุณค่ะ

นายมงคล (บางกอกโพสต์) : ขออนุญาตเป็นคำถามต่อเนื่องเช่นเดียวกัน จะได้ตอบที่เดียวนะครับ สิ่งที่สังคมอาจจะกังวลและสงสัยก็คืออำนาจพิเศษที่ระบุไว้ที่อาจจะยังกว้างในร่างรัฐธรรมนูญ เข้าใจว่ามันจะไปปรากฏอีกครั้งในกฎหมายประกอบด้วยหรือเปล่าในอำนาจ พิเศษนี้ว่าเมื่อคราววิกฤตินี้คำว่า พิเศษนี้พิเศษถึงขนาดไหน ยกตัวอย่างเช่น สั่งให้นายกฯ ลาออก ได้ไหม สั่งให้ คุม. ที่เหลืออยู่ถ้ามันยังลาออกไม่ถึงครึ่ง ยุบไปเลยได้ไหม หรือสั่งให้มีการ เปลี่ยนแปลงกฎหมาย

ประธาน : อันนี้ผมตอบได้เลย อำนาจปลดรัฐมนตรีเป็นพระราชอำนาจตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี อำนาจปลดนายกรัฐมนตรีนั้น พระมหากษัตริย์ไม่ทรงมี เข้าใจหรือยัง รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้พระมหากษัตริย์ ทรงปลดนายกรัฐมนตรี ถึงได้ไปเรียกร้องมาตรา ๗ จอย (ชื่อผู้สื่อข่าว) ว่าอย่างไรนะครับ

ผู้สื่อข่าว : คำถามคือว่าในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการให้คำนิยามของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยอย่างไรแล้วในร่างรัฐธรรมนูญนี้ มันมีมาตราใดบ้างที่ตอบโจทย์กับ (๒) ตรงนี้

ประธาน : เดียวผมจะตอบคุณ รัฐธรรมนูญที่เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย ชัดเส้นได้ สภาพสังคมไทย สภาพสังคมไทยนั้นคุณคำนวณพูดไปแล้ว มีความขัดแย้งเรื้อรัง สภาพสังคมไทยนั้นมีการทุจริตประพืดมิชอบ สภาพสังคมไทยนั้นมีปัญหาที่เคยถึงทางตันในอดีต สำหรับสภาพสังคมไทยที่มีลักษณะพิเศษอย่างนี้จึงเป็นคำอธิบายว่าเราอยู่ในระบอบประชาธิปไตย แบบที่มีการเลือกตั้งและมีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งเต็มที่ ที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบตะวันตก มาในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ แล้วก็มาสะดุดลง ปี ๒๕๔๙ เพราะความขัดแย้งจำได้ไหม เรียกร้องให้ ไขมาตรา ๗ กราบบังคมทูลให้พระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้พระราชอำนาจเป็นที่มาของพระราชดำรัสว่า ไม่ทรงมีพระราชอำนาจที่จะทำ ขัดรัฐธรรมนูญ และทรงรับสั่งมาตรา ๗ มั่ว ๆ จำได้ไหม นั่นคือ ประชาธิปไตยแบบตะวันตก ปี ๒๕๔๐-๒๕๔๙

พอมีรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ก็มีประชาธิปไตย แบบตะวันตกเลือกตั้ง มีรัฐบาลอีก ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๖ จำได้ไหมก็เกิดเหตุการณ์นิรโทษกรรมสุดซอย ชุมนุมใหญ่ มีการยิงกันอะไรกัน คนตายไปก็หลายคน เป็นที่มาของการเรียกร้อง ให้ปฏิรูป แล้วก็ท้ายที่สุดเรียกร้องมาตรา ๗ อีก จำได้ใช่ไหมครับ จนกระทั่ง พลเอก ประยุทธ์เชิญไปประชุมทุกฝ่าย ว่าให้ปรองดองกันได้ไหม-ทุกคนก็พูด ภาษาเดิม พรรคเบอร์ ๑ ก็บอกว่ายุติธรรม ๒ มาตรฐาน ต้องยึดนิติรัฐ นิติธรรม พรรคเบอร์ ๒ ก็บอกว่าปรองดองมันเป็นเรื่องปลายเหตุ มันต้องเอาที่ต้นเหตุ ของความขัดแย้งคือการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายทุจริต จำได้ใช่ไหมครับ พลเอก ประยุทธ์ก็บอกว่า เอาละเมื่อพูดกันภาษาเดิมก็หันไปถามรัฐบาลรักษาการ รัฐบาลรักษาการก็บอกว่านาที่นี้ไม่ออก พลเอก ประยุทธ์ก็บอกว่านาที่นี้ผมก็ ยึดอำนาจ

นี่แปลว่ารัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย ๑๐๐ เปอร์เซนต์แบบตะวันตก จบลงด้วยการต้องฉีกรัฐธรรมนูญ ๒ ครั้ง นี่คือด้าน ที่ ๑ สภาสังคมไทยที่ใช้ รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตยที่ขัดแย้งแล้วต้องฉีกรัฐธรรมนูญ สภภาพที่ ๒ คือ สังคมไทยที่อยู่ภายใต้การรัฐประหาร และการปกครองโดยรัฐธรรมนูญชั่วคราว เราเจอมาใน วันที่ ๑๙ กันยายน ปี ๒๕๔๙ อยู่จนถึงปี ๒๕๕๐ จำได้ใช่ไหม เป็นรัฐบาลรัฐาธิปไตย ตอนนั้น คมช. ดูแล วันนั้นเราก็เจอรัฐบาลที่ใช้อำนาจเด็ดขาด ของอำนาจรัฐประหารโดย คสช. ปี ๒๕๔๙ นั้น คมช. ปี ๒๕๕๗ นี้ คสช. จนถึงวันนี้ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงและคุณค่านุณบรรยายมาแล้ว

เอาละนะ ผู้สื่อข่าวที่เคารพครับ ด้านซ้ายเป็นประชาธิปไตยแบบตะวันตก เต็มรูปที่ไม่มีทางออก ด้านขวาเป็นระบอบรัฐาธิปไตยที่มาจากยึดอำนาจ ใช้อำนาจเต็มในตอนไม่มีรัฐธรรมนูญชั่วคราว แล้วใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ ตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว สภาสังคมไทยเป็นอยู่อย่างนี้ ๑๐ กว่าปี มาแล้ว แล้วความจริงไม่ใช่ ๑๐ กว่าปีด้วย มันเป็นมาในอดีตอย่างนี้ด้วย คำถามคือว่า ระบอบรัฐาธิปไตยที่ใช้อยู่เนี่ยมันจะไปได้ตลอดไหม ก็ตอบว่าไปไม่ได้ตลอดเพราะ ไม่เป็นสากล ไม่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติอารยประเทศ เขารับรัฐบาลพลเอก

ประยุทธ์วันนี้เพราะเขารู้ว่าเขามาแก้วิกฤติในการที่ยิ่งกันอะไรกัน เขารับรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ แต่ว่าจะให้รัฐบาลอย่างนี้อยู่ไปตลอดก็ไม่ได้ จะเอาอีกไหมครับ ประชาธิปไตยเต็มรูปแบบตะวันตก หันกลับไปเลือกตั้งแล้วก็ยังเป็นแบบเดิม คือ พรรคเบอร์ ๑ ขึ้นมา พรรคเบอร์ ๒ ก็เดินลงถนน พรรคเบอร์ ๒ ขึ้นมา พรรค เบอร์ ๑ ก็เดินลง ถนน

วันนี้สัญญาณมันขัดแล้ว เพราะว่าฟังผู้นำของพรรค ๒ พรรคนั้นพูด ภาษาเดิมเหมือนเมื่อ ปี ๒๕๔๘ ปี ๒๕๔๙ เหมือนเมื่อปี ๒๕๕๖ ปี ๒๕๕๗ พรรคหนึ่งก็บอกว่า ๒ มาตรฐาน ใช้ไม่ได้ ไม่มีนิติรัฐ นิติธรรม ไม่เคารพ ประชาธิปไตย อีกพรรคหนึ่งก็บอกว่าปรองดองอย่างนี้ไม่ได้หรอก มันอึดกัน มันตั้งใจทรมาน ตอบคำถามผิด เพราะฉะนั้นเอามาให้มันมาปรองดองกันได้ อย่างไร ต้องหาสาเหตุความขัดแย้ง สาเหตุความขัดแย้งคือทำผิดกฎหมาย ทูจริตต้องเอาคนผิดมาลงโทษ แฝงเสียงตรกร่องอยู่อย่างนี้คุณก็เห็นใช้ใหม่ว่า ถ้าเอาระบบประชาธิปไตยแบบเต็มทีแบบตะวันตก เมื่อปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ มาใช้อีก เราก็จะกลับไปสู่วงเวียนความขัดแย้งแบบเดิม เหลียวไป ทางซ้าย ระบบรัฐาธิปไตยก็ไม่ได้รับการยอมรับในโลกปัจจุบัน และไปทางขวา ประชาธิปไตย เต็มทีก็จะเกิดความขัดแย้งแบ่งฝ่าย นำบ้านเมืองเข้าไปสู่ปีที่ ๑๐ ปีที่ ๑๑ ปีที่ ๑๒ ของ ความขัดแย้งอีก กรรมการยกร่างก็บอกว่าถ้าอย่างนั้น เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เราจะสร้างระบอบประชาธิปไตย ที่เหมาะสมกับสังคมไทย คือระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก เต็มทีเมื่อพัน ๕ ปีไปแล้ว ฟังให้ตื่นะครับ ระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกเต็มทีที่มีการเลือกตั้ง ส.ส. ๔๕๐ คน มีการเลือกตั้ง ส.ว. ๗๗ คน แล้วให้รัฐบาลว่าไป อย่างเดียวเลยภายหลัง ๕ ปี ผ่านไปแล้ว แต่ในระหว่างนี้เราต้องการสร้างระบอบ ประชาธิปไตยเปลี่ยนผ่านที่เรียกว่า Transitional Democracy เปลี่ยนผ่าน จากอะไร เปลี่ยนผ่านจากระบอบรัฐาธิปไตยที่ไม่ได้มาจาก การเลือกตั้งเลยไปสู่ ระบอบประชาธิปไตยเปลี่ยนผ่านที่มีการเลือกตั้ง ส.ส. ๔๕๐ คน มีรัฐบาล ที่มาจาก การเลือกตั้ง แต่มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง

แห่งชาติทำหน้าที่ ๑. กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ๒. กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูป และกำกับให้การปฏิรูปไปได้ ๓. สร้างความปรองดอง นี่ในภาวะปกติมีอำนาจแค่นี้คู่ขนานไปกับรัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้ง แล้วก็ให้อำนาจพิเศษในกรณีที่เกิดความขัดแย้งรุนแรงจนรัฐบาลคือคณะรัฐมนตรีและสถาบัน การเมืองตามปกติเอาสถานการณ์ไม่ยู่ให้สามารถใช้อำนาจพิเศษในระหว่างนั้นได้ เพื่อไม่ให้ต้องการมีการฉีกรัฐธรรมนูญอีกเป็นครั้งที่ ๓ ภายใน ๑๐ ปี เพราะฉะนั้นกรรมกรยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองจึงเป็นองค์กรชั่วคราวที่ ๕ ปีจะต้องสิ้นผลไป ถ้ามว่าองค์กรนี้เป็น ประชาธิปไตยเต็มที่ใหม่ ไม่เป็นเต็มที่หรือกรครบ กิ่ง ๆ เพราะเหตุว่าองค์กรประกอบมีประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรีเข้ามาตั้งอยู่ แล้วก็มื่ออดีตนายกฯ อดีตประธานรัฐสภา อดีตประธานศาลฎีกา และที่สำคัญคือผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๑ คนที่รัฐสภาเลือก ก็มีความกิ่ง ๆ ประชาธิปไตยอยู่ แต่มั่นไม่ใช่ว่าประชาธิปไตยเต็มที่ มันไม่เหมือนมาจากการเลือกตั้งของประชาชนหรือกร

เพราะฉะนั้นในประชาธิปไตยเปลี่ยนผ่าน ๕ ปีนี้ เปลี่ยนผ่านจากระบอบรัฐธิปไตย ที่ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดไปเป็นประชาธิปไตยเต็มรูปหลัง ๕ ปี ช่วง ๕ ปีนี้จึงเป็นประชาธิปไตย เปลี่ยนผ่านที่เราต้องเรียนบทเรียนในอดีตว่า รัฐบาลประชาธิปไตยก็ต้องมี แต่การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยไม่ให้คนไทยกลับไปฆ่ากันอีกก็ต้องมี เพราะฉะนั้นนี่คือภาพหลัก

ที่นี้จอย (ชื่อผู้สื่อข่าว) ถมต่อไปว่า แก่ปัญหาอะไรบ้างที่เป็นประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสังคมไทย มีมาตรการต่อไปนี่กรับ ความจริง แจกผู้สื่อข่าวแล้ว แจกอีกครั้งก็ได้ ตัวอย่างนี่คือการแก้ปัญหาในสังคมไทยที่สังคมฝรั่งไม่มีหรือกรมาตรการที่ ๑ จำได้ใหม่กรรับ เคยมีการยุบสภาแล้วกรัฐบาลรักษาการถูกเรียกร้องให้ออกบอกกรว่า ไม่น่ามีความชอบธรรมแล้ว รัฐมนตรีก็บอกกรว่าลาออกไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญบังคับให้อยู่ จำได้ใหม่ พุดอย่างนี้ในปี ๒๕๔๙ แล้วก็พุดอย่างนี้ปี ๒๕๕๗ เปิดรัฐธรรมนูญเลย ในระหว่างมีการยุบสภา สภาสิ้นอายุให้คณะรัฐมนตรีซึ่งปฏิบัติหน้าที่คงปฏิบัติหน้าที่อยู่ต่อไปในระหว่างนั้น

เขาบอกเลยว่า เขาลาออกไม่ได้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้เขียนแล้วครีบอยู่ในมาตรา ๑๗๔ เขียนชัดเจนว่า รัฐมนตรีลาออกได้ เพราะหลักการลาออกเป็นสิทธิมนุษยชน แล้วเคยทำกันมาก่อนหน้านี้ ตั้งเยอะตั้งแยะ จำได้ไหมอาจารย์วิชฌ (ศ.ดร. วิชฌ เกรืองาม) ลาออกจากรัฐบาลรักษาการของคุณทักษิณเมื่อปี ๒๕๔๙ ทำไม่ลาออกได้ อาจารย์วิชฌลาออก จำได้ไหมครับ ระหว่างรักษาการ พลเอก สุจินดา คราประยูร ลาออกจากนายกรัฐมนตรี เราก็อธิบายให้ชัดว่ามาตรา ๑๗๔ กำหนดให้รัฐมนตรีลาออกได้ ถ้ารัฐมนตรีลาออกจนเหลืออยู่ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของคณะรัฐมนตรีรักษาการ ก็ให้ปลัดกระทรวงร่วมกันเป็น ครม. รักษาการแทน แล้วก็ให้เลือกปลัดกระทรวงคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรี และปลัดกระทรวงอีก ๒ คน ให้ปฏิบัติหน้าที่รองนายกรัฐมนตรี นี่คือการบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ที่มันเกิดปัญหามาแล้วในอดีต แล้วเราแก้

ตัวอย่างที่ ๒ มีการเรียกร้องให้ใช้มาตรา ๗ มาตรา ๗ นั้นบอกว่าในกรณีที่ไม่มี บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญบังคับใช้แก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตาม ประเพณีการปกครอง ประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เรียกร้องมาตรา ๗ เมื่อปี ๒๕๔๙ ให้พระเจ้าอยู่หัวท่าน Intervene ปลดคุณทักษิณ แล้วตั้งรัฐบาลใหม่ เรียกร้อง ในปี ๒๕๕๗ อีก ไม่มีใครชี้ขาดได้ว่า มาตรา ๗ ความหมายว่าอย่างไร

ร่างมาตรา ๗ วรรคสอง ในปัจจุบันกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี แล้วก็ศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุด ส่งเรื่องไปที่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ จะได้ไม่ต้องเถียงกันอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ นี่ก็เป็นประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยเพื่อแก้ปัญหาที่ผ่านมา

จำได้ไหมเรียกร่องเมื่อปี ๒๕๔๙ เรียกร่องเมื่อปี ๒๕๕๗ ว่าให้นายกรัฐมนตรีรักษาการหมดความชอบธรรมแล้วไปเถอะ ถึงได้ชุมนุม กันใหญ่โต บาทเจ็บล้มตายกันสารพัด แล้วก็บอกว่าขอนายกรัฐมนตรีพระราชทาน ซึ่งขอไม่ได้ เพราะทำไมทรงมีพระราชอำนาจที่จะทรงทำเช่นนั้น รับสั่งชัดเจนในปี ๒๕๔๙ เดือนเมษายน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็บอกว่านายกรัฐมนตรีปกติต้องลงมติเลือกกันในสภาผู้แทนราษฎรโดยเปิดเผย ด้วยคะแนนเสียงเกินครึ่ง แต่ถ้าคนที่ไม่ใช่ ส.ส. มาเป็นนายกรัฐมนตรีให้ทำได้ แต่ต้องได้คะแนนเสียง ๒ ใน ๓ เห็นไหมครับ อยู่ในมาตรา ๑๖๕ แล้วก็บอกต่อไปว่าต้องทำให้เสร็จในเดือนหนึ่งนะครับ ที่นี้เดือนหนึ่งทำไม่ได้ ทำอย่างไร พรรคสองก็บอกว่าก็ต้องเรียกประชุมใหม่ เลือ ก ส.ส. ให้ได้ เกินครึ่งหนึ่ง ถ้า ส.ส. ไม่ได้เกินครึ่งหนึ่งก็ต้องเลือกคนนอกด้วยคะแนนเสียง ๒ ใน ๓ ถ้าเลือกไม่ได้ ภายใน ๓๐ วันหลังให้สภาสิ้นอายุ ก็บอกว่าเขียน เอะอะอะ นักการเมืองออกมาวิจารณ์ ก็บอกว่า เขียนเพื่อบังคับให้เขาเลือกกัน ให้ได้สำเรีงนั้นละ ไม่อย่างนั้นก็ต้องกลับไปเลือกตั้งซึ่งไม่มีทาง เกิดขึ้นหรือครับ เพราะว่าผู้ได้รับเลือกตั้งกลัวที่สุด คือ การเลือกตั้งเพราะเหน้อย นี้คือทางออกของนายกรัฐมนตรีคนนอก เป็นประตุนีไฟ เป็นรดับเพลิง จะได้ไม่ต้องฉีก รัฐธรรมนูญอีกเหมือนเมื่อครั้งวันที่ ๒๒ พฤษภาคม เกิดความรุนแรงขึ้น รัฐบาลปกติรับมือไม่ได้ กฎหมายสถานการณ์ฉุกเฉินก็ใช้แล้ว กฎหมายความมั่นคง ก็ใช้แล้ว ไม่มีใครทำอะไรได้ เราก็บอกว่าถ้าอย่างนั้น กรรมการยุทธศาสตร์ก็ใช้อำนาจพิเศษตามมาตรา ๒๘๐ ภายใต้เงื่อนไขที่เคร่งครัด คือต้องมีเหตุวิกฤติ จนจะเกิดความรุนแรงขึ้นในประเทศ เสียเอกราช กระทบราชบัลลังก์ อะไรอย่างนี้เป็นต้น

เป็นเหตุที่ ๑ เหตุที่ ๒ ก็บอกว่าสถาบันการเมืองตามปกติและ คณะรัฐมนตรีแก้สถานการณ์ไม่ได้แล้ว เหตุที่ ๓ ก็บอกว่ากรรมการยุทธศาสตร์ มีคะแนนเสียง ๒ ใน ๓ แล้วในกรรมการยุทธศาสตร์ มีประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี มีประธานวุฒิสภาอยู่ด้วยนะ แล้วก็เงื่อนไขที่ ๔ ก็คือว่า ต้องไปปรึกษาประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานศาลปกครองสูงสุด แล้วใช้อำนาจพิเศษ

อำนาจพิเศษนี้ไม่เหมือนมาตรา ๔๔ ขอย้ำอีกครั้งหนึ่ง เพราะบอกว่าใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ ทางบริหารเท่านั้น ไม่มีอำนาจในทางตุลาการ ทำทำไมมีอำนาจในทางตุลาการ ก็เพราะเพื่อเอาองค์กรตุลาการไว้ตรวจสอบ แล้วเขียนต่อไปด้วยว่าเมื่อใช้อำนาจพิเศษให้สภาเรียกประชุม โดยอัตโนมัติ ก็เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่มันคุมไม่ได้ แล้วผลสุดท้ายไม่มีใครรับผิดชอบ

นี่คือระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย เพราะเรียนมาแล้วตั้งแต่ ปี ๒๕๔๙ ถึงปี ๒๕๕๗ เกือบ ๑๐ ปีแล้วนะ ใช้ประชานิยม ประชานิยมจนกระทั่งคิดล่าสุด คือจำนำข้าว จำได้ไหมครับ กระทรวงการคลัง แถลงว่าจ่ายเงินไปทั้งหมดเสียหาย ๖๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ๖๐๐,๐๐๐ ล้านบาท เราจะแก้ยังไง เราก็บอกว่าข้อที่ ๑ คุณจะต้องมีการวิเคราะห์งบประมาณ การคลังระยะสั้นระยะยาว ผลกระทบต่อนโยบายเศรษฐกิจ สังคม คุณจะเอาเงินที่ไหนมาใช้ ข้อที่ ๒ เราบอกเลยว่าการพิจารณางบประมาณนั้นต่อไปนี้ นี้อยู่ในมาตรา ๑๘๙ วรรคสองนะครับ คุณพิจารณางบประมาณสมัยเก่าจำได้ไหม พอพิจารณาเสร็จก็ตัด ๆ จากสภา แล้วไปอยู่ในงบกลาง งบกลางเสร็จแล้วรัฐบาลก็เอามาโปะให้ ส.ส. ความจริงเขาไม่เรียกว่างบ ส.ส. หรอก แต่รู้กันเป็นการภายในว่า คืองบ ส.ส. ได้ทุกพรรคนะครับ แล้วไม่มีใครพูดเลย

จำได้ไหมฝ่ายค้านก็ไม่พูด ฝ่ายรัฐบาลก็ไม่พูด เพราะทุกคนได้เหมือนกันหมด ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อยู่ในมาตราไหน อาจารย์จรัสช่วยเปิดให้ผมดูทีเถอะครับ เราบอกว่าถ้าคุณตัดงบประมาณต่อไปนี้ห้ามเอาไปใช้ อย่างอื่นแล้วครับ มาตรา ๑๙๒ เปิดไปคุณนะครับ คุณเอาไปใช้เฉพาะเงินกู้ ดอกเบี้ยเงินกู้ หรือไปใช้ เงินคงคลัง คุณจะไปทำโครงการอะไรไม่ได้แล้ว เพราะเรารู้ว่าโครงการนั้นท้ายที่สุดไปลงที่จังหวัด ส.ส. ก็ไปบอกผู้ว่าราชการจังหวัดว่าให้เอาไปลงตรงนั้นะ ตรงนั้นนะ เพื่อหาเสียง ล่าสุดผู้สื่อข่าว รู้ไหมว่า เขาให้กันคนละกี่ล้านบาท สมัยจอมพล ถนอม ปี ๒๕๑๑ ให้กันคนละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท พอปี ๒๕๑๓ ปี ๒๕๑๔ เรียกร้องคนละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จอมพล ถนอม

เลยปฏิบัติตัวเอง ในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ปีที่แล้วหลังสุดเขาให้กันคนละ
ก็สิบล้านบาทครับ ผมไม่มีตัวเลขนะครับ แต่ผมบอกให้ได้ เยอะทีเดียวละ
แล้วก็มีการทำอย่างนี้ ส.ส. ปักขี้ไต้ก็เอาโครงการขึ้นมาที่ภาคอีสาน ส.ส. ภาคอีสาน
ก็เอาโครงการลงไปปักขี้ไต้ เพราะกลัวว่าถ้าเอาขึ้นภาคอีสานมาใช้ในภาคอีสาน
อย่าไปพูดต่อเลยครับ

ผู้สื่อข่าว : ขออนุญาตครับ ด้วยความเคารพอาจารย์ ฉบับนี้เป็นการ
ชี้แจงที่มีคำถามและคำตอบที่ชัดเจนมาก และผู้สื่อข่าวได้รับเมื่อวานนี้แล้ว
ก็นำไปศึกษา อาจารย์ครับ ผมดูจากเวลาที่เหลืออยู่ด้วยความเกรงใจ ถ้าไม่มี
เวทที่จะอธิบายหรือชี้แจงให้สื่อ ในครั้งต่อไป ผมเป็นห่วงส่วนที่ ๓ และส่วนที่ ๔
ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ที่ผ่านมาระหว่างเราไม่ค่อยมีโอกาส ได้รับรู้จากกรรมาธิการยกร่าง
รัฐธรรมนูญ อยากจะขอความกรุณากรรมาธิการได้นั้นคำถาม ส่วนที่ ๓ ส่วนที่ ๔
ในเวลาที่เหลืออยู่ ขอขอบคุณครับ

ประธาน : ความจริงท่านมานิจ สุขสมจิตร ท่านแนะนำว่า ต่อไปนี้
ก็จัดอย่างนี้ทุกวัน วันนี้ ตอบแค่นี้ก่อน แล้วพรุ่งนี้เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ นาฬิกา
เชิญมาอีกครั้งหนึ่ง แล้วก็ถามอย่างนี้ครับ วันศุกร์ก็เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ นาฬิกา
อย่างนี้ คุณจะให้มีข่าวทุกวัน เข้าใจไหมครับ

ผู้สื่อข่าว : อาจารย์คะ ในประเด็นปัญหาที่อาจารย์ได้มีการวิเคราะห์
ถึงที่เป็นวิกฤติของสังคมไทยและมาเป็นใน ส่วนหนึ่งของตัวรัฐธรรมนูญ
เพื่อที่จะให้การปกครองเหมาะสม อย่างปัญหาหนึ่งซึ่งขอเรียกว่าเป็นปัญหาที่ ๑๘
ในการทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร หรือว่า ในวุฒิสภา จากปัญหาที่ผ่านมา
ที่เราพบว่ามันมีการตีร่นกันจนทำให้รัฐบาลไม่สามารถที่จะ บริหารราชการได้
ประเด็นตรงนี้ในตัวรัฐธรรมนูญเราได้มีมาตรการอะไรที่จะแก้ไข หรือว่า ให้การ
ทำหน้าที่ในสภามันไม่เกิดข้อขัดแย้ง หรือการตีร่นกันจนนำไปสู่เหตุการณ์
ความขัดแย้ง นอกสภาคะ

ประธาน : เขียนไม่ได้หรือครับ ของอย่างนี้เขียนบอกว่าห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตีรวน ไม่ได้หรือครับ มันเป็นเรื่องการทำงานร่วมกันของรัฐบาล และฝ่ายค้าน ในประเทศอังกฤษเขาใช้คำว่า ถ้ามีการทำงานร่วมกันแบบ Fair play เล่นกันแบบ ถ้อยทีถ้อยอาศัย ฝ่ายรัฐบาลก็ไม่ได้อาศัยเสียงข้างมากลากไป ฝ่ายค้านก็จะไม่เกิดความไม่พึงพอใจ ถึงขนาดประท้วง เข้าใจที่ผมพูดหรือเปล่าครับ เมืองนอกก็มีครับ ที่คุณจอยถามคุณไปตูในระบบสภาอังกฤษ สภาออสเตรเลียที่เขาบอกว่าทำแกงการุเคยจำได้ไหม ทำกิโอตินพิจารณาร่างกฎหมายอภิปรายทั้งวัน ทั้งคืน ๗ วัน ๗ คืน ถามว่าทำไมในเมืองนอกมีอย่างนั้น คำตอบก็คือว่า เพราะ Fair paly มันหมดไป เมื่อมันไม่เล่นกันแฟร์ ๆ โดยรัฐบาลที่คุมเสียงข้างมาก ฝ่ายค้านเขาก็ต้องตอบโต้

เพราะฉะนั้น Fair play มันจะเกิดขึ้นได้ก็แต่โดยวัฒนธรรมการทำงานของฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ต้องถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน เราจะไปเขียนได้อย่างมากก็แต่เพียงว่าในคณะกรรมการนั้นให้สัดส่วน ของแต่ละพรรคเท่ากันตามสัดส่วนที่เขาได้ในสภา เห็นไหมครับ มากอย่างนี้เขียนได้แค่นั้นเท่านั้น ไปเขียนบอก ห้ามกวนห้ามตีรวน มันต้องไปบอกรัฐบาลว่าปรับวัฒนธรรมการทำงาน ภาษาฝรั่ง เขาเรียกว่า ต้องมีการประสานงานกันโดยวิปทั้ง ๒ ฝ่าย Behind in the speaker shair แปลว่า ฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้านต้องคุยกันหลังเก้าอี้ประธานว่าญัตตินั้นนะ ฝ่ายรัฐบาลเสนอ ฝ่ายค้าน จะอภิปรายใช้เวลาเท่าไร ญัตตินี้ฝ่ายค้านอภิปราย ฝ่ายรัฐบาลจะใช้เวลาเท่าไร ถ้าเป็น Fair play ก็จบ คุณคำนวณจะเสริม เขียวครับ

ผู้สื่อข่าว : อาจารย์ครับ ประเด็นนี้ที่ให้รองประธานมาจากฝ่ายค้าน ก็อาจจะมีส่วนช่วยลดจำนวนได้

นายคำมูน สิทธิสมาน : กำลังจะเรียนท่านผู้สื่อข่าวครับว่าเรื่องนี้ในฐานะ ที่เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา แล้วก็เห็นเหตุการณ์ในสภามา เราก็คงได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๙ คือปัญหาที่เกิดขึ้นผมเข้าใจว่าเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเป็นกลางในทางการเมืองของคนที่ทำหน้าที่เป็น

ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะช่วยให้เยอะ เพราะฉะนั้นเราบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๙ วรรคสอง กำหนดให้รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่หนึ่งมาจากพรรค ฝ่ายค้าน อันนี้เป็นมาตรการที่ใหม่มาก ก็คือแปลว่าประธานและรองประธาน อีก ๒ คน รวมเป็น ๓ คน อย่างน้อยรองประธาน คนที่หนึ่ง เป็นฝ่ายค้านแน่นอน ก็จะก่อให้เกิด การถ่วงดุลและการพูดคุยกันระหว่างผู้ทำหน้าที่ประธานทั้ง ๓ คน นะครับ

ประการต่อไปในมาตรา ๑๓๐ วรรคสอง เรายกระดับให้ประธานสภา ผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และผู้ทำหน้าที่แทนต้องวางตนเป็นกลาง ทางการเมือง อันนี้เป็นการยกระดับ ที่สูงกว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ ที่กำหนด แต่เพียงให้วางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ ก็เหมือนกับว่าเป็นกลางเฉพะ นิ่งอยู่บนบัลลังก์ ซึ่งก็จะเห็นได้ว่ามีประธานท่านหนึ่ง ผมไม่ออกชื่อ ท่านก็บอกว่า ตอนท่านทำหน้าที่ประธานท่านเป็นกลาง แต่ว่าเวลาท่านลงจากบัลลังก์มาแล้ว ท่านจะให้สัมภาษณ์เห็นด้วยกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่เห็นด้วยกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นเอกสิทธิ์ส่วนตัว ของท่าน เราก็บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๐ วรรคสอง ให้ประธานต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง นอกจากนั้น เรากำหนดไว้ใน มาตรา ๑๓๘ ว่าให้ ส.ส. ฝ่ายค้านเป็นประธานคณะกรรมการ คณะที่เกี่ยวข้องกับการติดตามการทุจริตและติดตามการใช้งบประมาณ อย่างน้อย ๒ คณะ หรือ คณะที่เกี่ยวข้องก็ขึ้นอยู่กับข้อบังคับการประชุม

ประการต่อมา ในมาตรา ๑๓๘ อันนี้ก็สำคัญนะครับ ก็คือข้อบังคับ การประชุม ของสภาต้องผ่านการตรวจสอบจากศาลรัฐธรรมนูญ คือในอดีต เราจะพบว่ามันก็มีบางสิ่ง บางอย่างที่อยู่ในข้อบังคับการประชุม หรือ แม้กระทั่งไม่อยู่ในข้อบังคับ แต่เป็นประเพณีปฏิบัติ ของสภามา แต่บังเอิญ ประเพณีปฏิบัตินั้นมันขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญก็ถือปฏิบัติกันมา ผมยกตัวอย่าง ง่าย ๆ ก็แล้วกันว่าในอดีตเวลา ส.ส. หรือ ส.ว. มาเข้าประชุม เขาจะเซ็นชื่อ ที่สมุดเซ็นชื่อข้างหน้าครั้งเดียวนะครับ แล้วเมื่อครบองค์ประชุมก็เปิดประชุม

แต่ในระหว่างนั้น เขาจะไปประชุมคณะกรรมการ หรือออกไปข้างนอกอะไร
 อย่างไร ไม่มีการตรวจสอบนะครับ การลงมติในแต่ละครั้งก็ถือว่าครบแต่แรก
 เพราะฉะนั้นในการลงมติในแต่ละครั้ง บางทีถ้าเรา ไปดูตัวเลขแล้วไม่ครบครับ
 เรื่องก็ขึ้นไปสู่ศาลรัฐธรรมนูญ ในที่สุดศาลรัฐธรรมนูญก็บอกว่า ครบ มันต้องครบ
 โดยตลอดทุกเวลา ก็เกิดเป็นประเพณีปฏิบัติใหม่ทั้ง ๒ สภาขึ้นมาว่า ไม่ใช่ครบ
 แคล้งชื่อในที่ประชุม ในที่ประชุมต้องอยู่ด้วย เพราะฉะนั้นก่อนจะลงมติครั้งใด
 จึงต้องมีการกดออก ตรวจสอบองค์ประชุมก่อนให้รู้ว่าครบถึงลงมติ แต่นี่ก็เป็น
 ประเพณีใหม่ที่เกิดขึ้นจากคำวินิจฉัย ของศาลรัฐธรรมนูญในปี ๒๕๕๐ หรือ
 ปี ๒๕๕๑ นั้นะครับ แล้วก็ยังมีอีกหลายกรณี ที่เห็นได้ชัด ก็คือว่าเรื่องร่าง
 พระราชบัญญัติ หรือร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อก่อนก็เป็นประเพณีของสภา
 ว่าเมื่อผู้ยื่นเสนอไปแล้ว ก่อนที่จะบรรจุเข้าระเบียบวาระท่านจะมาแก้อย่างไรก็ได้
 บางทีลงชื่อกัน ๑๐๐ กว่าคน ท่านมาแก้คนเดียวก็ได้ หรือบางทีในกรณีที่ผ่านมา
 ท่านไม่ได้แก้แกลงด้วยซ้ำไป ท่านมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สภามาแก้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญ
 ก็ได้วินิจฉัยมาแล้วว่ามันไม่ใช่ครับ ถ้าแก้มันก็ต้องมีรายชื่อของทั้ง ๑๓๐ คนที่ลงชื่อ
 เสนอมายัง สิ่งเหล่านี้ก็เป็นเรื่องที่จะต้องบัญญัติ แก้ไขไว้ในข้อบังคับการประชุม
 สภา เพราะฉะนั้นเราก็แก้ปัญหาไว้ว่าต่อไปนี้ข้อบังคับการประชุมสภา ก็ต้อง
 ผ่านการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญโดยอัตโนมัติ นี่ก็เป็นเพียงตัวอย่าง
 ที่เราปรับ ระบบรัฐสภาขึ้นมา ก็มีอีกหลายประการครับ เรื่องเอกสิทธิ์ของ ส.ส.
 ส.ว. ที่จะไม่ถูกดำเนินคดี ในระหว่างสมัยประชุมก็ได้มีการปรับ เพราะว่าอันนี้
 ก็มีเสียงเรียกร้องจากพี่น้องประชาชน มาเป็นจำนวนมากว่ามันไม่ควรที่จะคุ้มครอง
 เด็ดขาดขนาดนั้น แต่เอาสั้น ๆ แค่นี้ก่อนครับ

ประธาน : วันนี้ผมเข้าใจว่าสื่อได้ไปเยาะแล้วนะ เราจะให้ท่านถาม
 ทุกวันครับ เอาอย่างนี้ครับ นัดเวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ นาฬิกาทุกวัน ต่อไปนี้
 เปิดอย่างนี้ วันนี้พูดเรื่องแก้ปัญหา ในอดีตเป็นระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสม
 กับสังคมไทย เอาไปแค่นี้ก็ลงไม่พอแล้ว ถ้าขึ้นพูดยาว กว่านี้นะ

ผู้สื่อข่าว : อาจารย์คะในคำถามที่ต่อเนื่องกันคะว่าถ้าเราประเมินแล้ว ในส่วนของ ภาพรวมของตัวร่างรัฐธรรมนูญมีเหตุและปัจจัยอะไรบ้างที่ประชาชนจะไปวิเคราะห์ แต่ถ้า ในมุมมองของทางกรรมาธิการมีบทบาทบัญญัติใดบ้างที่คิดว่า เป็นจุดเสี่ยงที่ทำให้การร่างรัฐธรรมนูญ ไม่ผ่านการทำประชามติคะ

ประธาน : ค่อยมาถามวันหลัง วันนี้เอาอันแรกก่อนที่บอกว่าทำไมประชาชน ควรจะรับ ผมบอกผมมี ๓ เกณฑ์ที่จะเสนอประชาชน ให้ดูภาพรวมแล้วใช้ ๓ เกณฑ์เป็นหลัก ๑. แก่ปัญหาในอดีตได้ไหม วันนี้เราพูดแก้ปัญหามาในอดีตไปแล้วนะ พงษ์นี้มาพูดกันเรื่องดูว่า มันก้าวหน้ากว่าปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ ไหม พงษ์นี้เราก้จะพูดโดยให้คุณสุภัทรา นาคะผิว กับคุณบัณฑิต ชูชัย เศรษฐศิริโรจน์ เป็นตัวนำหลัก แล้วคำถามก็ควรจะอยู่ตรงนี้ วันศุกร์เราก้จะพูดเรื่องรัฐธรรมนูญนี้จะสร้าง ความปฏิรูปและความปรองดองอย่างไร ผมจะขอให้ อาจารย์ชูชัย ศุภวงศ์ คุณกอบศักดิ์ ภูตระกูล พูดเรื่องปฏิรูปให้อาจารย์เอนก เหล่าธรรมทัศน์ เลือกรูปเรื่องความปรองดอง เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ นาฬิกา ทุกวัน ต่อไปนี้ จะมีการเปิดแถลงข่าวอย่างนี้ จอยไม่ต้องห่วงหรอก เพราะถ้าถามไปมากกว่านี้จอยไม่มีที่ลงเขียน ในช้านอง เขาก้ตัดของคุณทั้ง ก้เอาข่าวอื่นลงแทนนะ เหมือนกับตอนเด็ก ๆ จำได้ไหม เรามีขนมอร่อย เราก้ต้องเก็บไว้กินทีละนิด ๆ ไม่ใช่กินทีเดียวหมด ขอบพระคุณมากครับ

ผู้สื่อข่าว : ขอถามสั้น ๆ ได้ไหมครับ เกี่ยวกับประเด็นวันนี้โดยตรง นะครับ

ประธาน : เชิญครับ

ผู้สื่อข่าว : คือชัดเจนว่าถ้าเกิดร่างฉบับนี้ผ่าน ๕ ปีนับจากนี้ ถ้าฟังจากคำชี้แจง คงอาจจะไม่ใช่ประชาธิปไตยเต็มใบทั้งหมด ที่นี้อาจารย์ใช้คำว่า ประชาธิปไตยเปลี่ยนผ่าน ที่นี้ ถ้าขอนิยามให้ชัด ๆ อีกนิดหนึ่ง เราจะเรียกกระบอบ หรือระบบแบบนี้ว่าอะไร ในช่วง ๕ ปีนี้ครับ เพราะว่าเราก้มีการเปลี่ยนผ่านมาหลายรอบแล้ว การเปลี่ยนผ่านนี้จะนำไปสู่อะไร เป้าหมายใหญ่ ๆ

ประธาน : ระบอบประชาธิปไตยในระยะเปลี่ยนผ่านมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ๑. ต้องการไม่ให้เกิดความขัดแย้งรุนแรง ๒. ต้องการสร้างความปรองดอง เพราะฉะนั้น ที่อาจารย์เอก เหล่าธรรมทัศน์ กับคุณประสาร มฤคพิทักษ์ เสนอไป แล้วผมลงนามสนับสนุนคำถามที่จะถามในการออกเสียงประชามติ ต่อเจ้าของอำนาจสูงสุดว่าประชาชนต้องการให้มีรัฐบาลปรองดองเพื่อการปฏิรูปใหม่ ที่ต้องได้คะแนนเสียงสนับสนุนจาก สส. ในสภา ๔ ใน ๕ คือ ๓๖๐ คน จาก ๔๕๐ คน ใหม่ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของพรรคใหญ่ ๒ พรรค เพราะว่าความจริงเราจะเขียนในรัฐธรรมนูญ อาจารย์เอกเสนอแล้วผมก็เห็นด้วย แต่ว่าหลายท่าน กรรมาธิการท่านบอกว่ามันเสี่ยง ก็เลยต้อง เอาไปถามนะครับ เพราะฉะนั้น อย่างที่บอก ข้อ ๓ ต้องมีกลไกและกระบวนการให้การปฏิรูปที่เรียกร้องกันทุกฝ่าย ทั้งประเทศสำเร็จผลขึ้น ข้อ ๔ เพื่อส่งต่อไม่ให้ประชาธิปไตยเต็มที่มีเมื่อครบ ๕ ปี

ผู้สื่อข่าว : อาจารย์ครับ อย่างคณะกรรมการยุทธศาสตร์ ในช่วงประชาธิปไตย เปลี่ยนผ่าน จะมองได้ใหม่ว่าเป็นเสาหลักอำนาจที่มาใหม่อีก เสาหลักอำนาจหนึ่งครับ

ประธาน : มันเป็นเรื่องที่ตั้งขึ้นเพื่อกำกับการปฏิรูปการปรองดอง และป้องกัน ความขัดแย้ง ไม่ใช่เสาหลัก ไม่ใช่เสาเอกอะไรทั้งสิ้น เสาหลัก เสาเอก คือสภา คือคณะรัฐมนตรี แล้วเขียนไว้ชัด ถ้าใครเปิดรัฐธรรมนูญดู ผมถึงบอกว่าอย่าอ่านอย่างเดียว อ่านแบบเป็นท่อน ๆ ถ้าเปิดดูรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๑ วรรคสอง หน้า ๑๐๗ เราบอกว่าคณะกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติย่อมไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน จะของงบประมาณก็ต้องขอไปที่ ครม. แต่ว่าเรามีกลไกที่จะไม่ให้เกิดความขัดแย้งเป็นความขัดแย้ง ทางการเมือง คือให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยได้ ดังปรากฏอยู่ในมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ปรากฏอยู่ในมาตรา ๒๖๑ (๗) เพราะฉะนั้นพูดไปทำไม่มีการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐบาลก็ทำไป กรรมการยุทธศาสตร์ไปทำการบริหารราชการแผ่นดินไม่ได้ แต่ปฏิรูปและปรองดองรัฐบาล

อาจจะ ไม่อยากทำ แต่ประชาชนอยากให้ทำ ก็ต้องมีคนดูแลให้ทำ ประสงค์
ตัวรัฐบาลเป็นคู่ขัดแย้งเอง จะมาปรองดองอะไรกันละ ก็ต้องให้คนกลางเป็น
คนมาปรองดอง ก็แค่นี้ครับ เอนะครับ ขอบคุณมาก

ผู้สื่อข่าว : ขออนุญาตครับ ขอเป็นคำถามสุดท้ายครับ คือเรื่องกรรมการ
ยุทธศาสตร์ เข้าใจว่าคงมีคำถามจากความไวใจว่าเราจะไวใจได้อย่างไรว่า
กรรมการยุทธศาสตร์จะปฏิรูป ตามแนวทางที่ประชาชนได้ประโยชน์ แล้วถ้าเกิด
กรรมการยุทธศาสตร์ไม่เดินไปตามนั้น แล้วมีกลไกอะไรมากำกับ เพราะว่าดูเหมือน
ความยึดโยงของประชาชนอาจจะน้อยกว่าการเลือกตั้ง หรือการกำกับใน
ระบบปกติใหม่ครับ อันนี้เป็นคำถามใหญ่ที่ถามโดยทั่วไปนะครับ

ประธาน : ผมเข้าใจว่ากรรมการยุทธศาสตร์จะต้องรับแผน ขั้นตอน
ของสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนไป แล้วก็ไปปรับ แล้วก็เมื่อปรับแล้ว
ก็ควรจะต้องแจ้งแก่สาธารณะมี Social sanction กับ Political sanction
ที่สาธารณะและสื่อมวลชนจะรวมกันเสนอความเห็น วิพากษ์วิจารณ์นี้จะจะเป็น
เครื่องกำกับสำคัญให้กรรมการยุทธศาสตร์ต้องเดิน ไปให้ถูกทิศ แล้วก็ยังมี
กรรมการประเมินผลแห่งชาติที่จะมาประเมินการปฏิรูปและปรองดองด้วย
ว่าที่ทำไปมันตรงหรือเปล่า หรือว่ามันเฉไฉ เอนะครับ ฟรุ้งนี้เจอกันตอนเวลา
๐๙.๐๐ นาฬิกา ท่านจะได้มีข่าวได้ทุกวัน ตามกันจนเปื่อนั้นละ

ผู้สื่อข่าว : ขอบคุณครับ

ประธาน : ขอบพระคุณมากครับ เก็บเอาไว้อีก ๒ เกณฑ์ เอาไว้ฟรุ้งนี้
นะครับ เกณฑ์ว่ากำหนดว่ารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ปี ๒๕๕๐ ในเรื่องสิทธิ
เสรีภาพแค่นั้น แล้วก็ เราจะสร้างความหวังด้วยการปฏิรูปและการปรองดอง
อย่างไรในวันศุกร์

ผู้สื่อข่าว : อาจารย์คะ ในการประเมินผลการปฏิรูปไม่เห็นมีมาตราไหน
ที่เขียน ให้คณะกรรมการประเมินผลทำหน้าที่เลยคะ เขียนแต่ว่าให้
คณะกรรมการยุทธศาสตร์ประเมินผลเอง

ประธาน : อ่านไม่จบ

ผู้สื่อข่าว : มันอยู่ตรงไหนคะอาจารย์

ประธาน : ประเมินผลตัวเองนะ อยู่ในมาตรา ๒๖๒ วรรคสอง นี่คือ สภา
ดำเนินการปฏิรูป ต้องประชุมกัน ประเมินผลการปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง
แต่ละปี มาตรา ๒๖๒ วรรคสอง เขาเรียก Self assessment report ส่วน
คณะกรรมการประเมินอยู่ใน มาตรา ๒๖๐ วรรคสุดท้ายครับ ให้มีการประเมิน
ผลงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการสร้าง ความปรองดองของคณะกรรมการ
ยุทธศาสตร์ และสภาดำเนินการปฏิรูปเป็นประจำทุกปี โดยคณะกรรมการ
ประเมินผลแห่งชาติ แล้วแจ้งให้กรรมการยุทธศาสตร์และสภาดำเนินการปฏิรูป
และประกาศให้ทราบเป็นการทั่วไป เห็นไหมครับ

ผู้สื่อข่าว : ขอบคุณค่ะ

ประธาน : ขอบพระคุณมาก เจอกันพรุ่งนี้นะครับ

#####

คณะอนุกรรมการสื่อสารกับสังคม
ในคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

๑. นายมานิจ สุขสมจิตร	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	รองประธานอนุกรรมการ
๓. นายคำคุณ สิทธิสมาน	
๔. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช	
๕. พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์	
๖. นายประดิษฐ์ เรืองดิษฐ์	
๗. นายวสันต์ ภัยหลิกี้	
๘. นายสมศักดิ์ มุกดาวรรณกร	
๙. นายโอม ศิวะดิตต์	
๑๐. นางสาวเพชรภรณ์ เจริญนิพนธ์วานิช	
๑๑. นางสาวอ่อนอุษา ลำเสียงพล	
๑๒. นางสาวประภาพรรณ ภูวเจนสถิต	
๑๓. นางศิริกุล เลากัยกุล	
๑๔. นายวรวิทย์ เครือแก้ว	
๑๕. นางสาวนิสาชล รัตนสาชล	
๑๖. นายศิริวัฒน์ วงศ์จารุกร	
๑๗. นายธนพัทธ์ นาควัชระ	เลขานุการอนุกรรมการ

มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ดำเนินการสื่อสารกับสังคมให้เกิดความเข้าใจอันดี ในการยกร่างรัฐธรรมนูญ
๒. ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญมอบหมาย

“...การปฏิรูปครั้งแรกในแผ่นดินสยาม สมัยล้นเกล้ารัชกาลที่ ๕ ในครั้งนั้น
เกิดจากวิสัยทัศน์ของผู้นำชาติ หากครั้งนี้สามารถปฏิรูปได้สำเร็จน่าจะเกิดจาก
ปัจจัยที่สำคัญ ๕ ประการด้วยกัน คือ
ประการแรก ในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการสะสมองค์ความรู้การปฏิรูป
ด้านต่าง ๆ และทาง สปช. ได้นำมาต่อยอด พัฒนาและสร้างความรู้เพิ่มอย่าง
ครบถ้วนและรอบด้านมากขึ้น...”

